

Громадська організація Фондація «Відкрите суспільство»

Діяльність Верховної Ради України в першій половині 2011 року

© ГО Фондація «Відкрите суспільство»

Зміст

Діяльність Верховної Ради України в першій половині 2011 року	3
Фракція Партії регіонів у Верховній Раді України	5
Фракція «Блок Юлії Тимошенко – «Батьківщина» («Блок Юлії Тимошенко» – до 16.11.2010)	9
Фракція «Наша Україна – Народна самооборона»	18
Фракція Комуністичної партії України	25
Фракція Народної партії у Верховній Раді України («Блок Литвина» до 19.11.2010)	31
Загальні висновки	38
Хронологія парламентських подій (січень-вересень 2011 року)	39
Опозиція здає позиції	45
Національні особливості стратегічного партнерства з Росією	49

Діяльність Верховної Ради України в першій половині 2011 року

Стас Соколов,
аналітик Фундації «Відкрите суспільство»

Український парламент у першому півріччі 2011 року продовжує втрачати своє призначення як місце для консолідації зусиль політичних діячів та площину для реалізації політичними партіями своїх передвиборних обіцянок. Безперечно, про повне зведення до російського варіанта — «парламент — не місце для дискусій» — говорити зарано, проте окремі тенденції щодо цього присутні. Вертикаль влади, рішуче і швидко збудована Президентом Віктором Януковичем за 2010 рік, поступово нівелює роль парламентського представництва інтересів громадян, оскільки очевидним стає факт зміщення центру ініціювання пропозицій та прийняття рішень у бік виконавчої влади. Неоднозначною залишається роль реформатування владної більшості завдяки окремим депутатам з НУНС та БЮТ. Рішення Конституційного Суду України про скасування конституційної реформи легітимувало нинішній порядок функціонування Верховної Ради: поступову міграцію частини колишніх опозиціонерів у лави Партії регіонів, наявність великої групи позафракційних депутатів, існування групи «Реформи заради майбутнього», невизначений статус фракції НУНС (та її внутрішніх угруповань). Аналіз законотвірчої діяльності парламентарів за перші шість місяців 2011 року, показує:

- опозиційні фракції фокусують свою діяльність на позапарламентській сфері (це може бути мотивовано як низькою вірогідністю успіху ініціатив опозиціонерів, так і необхідністю консолідувати зусилля непарламентських опозиційних сил в Україні — для підтримки та збереження самого інституту опозиції);
- серед владної більшості найбільший «успіх» мають законопроекти від Партії регіонів; проекти партій-сателітів (Народної та Комуністичної), як правило, носять показовий чи популістський характер;
- справжніми рекордсменами щодо ухвалених законів стали Кабінет Міністрів та Президент, реалізація законодавчих ініціатив яких склала більше половини доробку Верховної Ради за попередню сесію.

Методологія дослідження

Для аналізу діяльності Верховної Ради України як основне джерело інформації використано базу даних сайту ВРУ (rada.gov.ua). Крім того, для дослідження суспільної та експертної реакції або перевірки функціонування певного закону застосовано Інтернет-медіа.

Ухвалені закони згруповані за чотирма ключовими категоріями:

- *економіка* (питання промисловості, фінансів, бюджету, підприємництва — все, що стосується господарства і економічної діяльності в Україні);
- *добробут* (широка категорія, що поєднує соціальні, гуманітарні, культурні, екологічні питання — все, що торкається якості життя громадян України);
- *міжнародна політика* (ініціативи стосовно зовнішньої політики України, питання геополітичної орієнтації та характеру відносин з іншими країнами);
- *право* (охоплює питання системи права, судової реформи, боротьби з корупцією, а також включає сферу державного будівництва та установчих повноважень ВРУ).

Програмові тези політичних партій порівнювались із законопроектами, які були подані представниками фракцій. Відтак було зроблено відповідні висновки стосовно дотримання положень партійних платформ.

Якщо певна обіцянка була реалізована (завдяки зусиллям самої фракції або інших обставин), вона отримала статус «виконано»; у разі існування законопроекту з відповідними пропозиціями — їй при-

своєю ступінь виконання *«проект»*; у випадку бездіяльності фракції щодо вирішення котроїсь проблеми або у разі провалу її законопроектів обіцянка набула статусу *«не виконано»*.

Аналіз діяльності Верховної Ради України за 2011 рік спирається на аналогічне дослідження минулого року. Для відтворення максимально повної і водночас лаконічної картини роботи парламенту інформація викладена достатньо стисло.

Результати дослідження стосовно кожної фракції подані у вигляді зведених таблиць згідно з виділеними законодавчими сферами. Дані щодо виконання тез передвиборних програм доповнено розділом *«Діяльність поза програмою»*. Це дало змогу оцінити, на що саме звернули увагу представники певної фракції, та припустити можливий лобізм, присутність власних інтересів, специфіку методів політичної боротьби тощо.

Основні показники першого півріччя 2011 року

За першу половину 2011 року парламент ухвалив 206 законів. Менше половини з них — 87 законів (42%) — були ініційовані представниками фракцій. Інші ж 119 (58%) подані з ініціативи Президента (24 закони — 12%) та Кабінету Міністрів (95 законів — 46%). Цей факт підтверджує значне зменшення ролі парламенту, його потенціалу як законодавчої гілки влади. *«Експансія»* виконавчої влади у законодавчу перетворює Верховну Раду на пасивний механізм легітимації владних рішень. Парламентська дискусія перетворюється на автоматичну підтримку урядових проектів. Цей факт пояснюється активною реформаторською політикою влади. Водночас він підтверджує, що позицію центру вироблення політичної пропозиції та порядку денного Верховна Рада України втратила. Серед причин цього — інституційне посилення Кабінету Міністрів, пасивність провладної більшості (яка розуміє, що за все відповідає уряд), низька активність опозиції (зумовлена зневірою у можливість ухвалення власних законопроектів).

Увага до сфер життя суспільства, проявлена в ухвалених законах, також неоднорідна. 84 закони приділено економічній проблематиці. Половина з них належить до ініціативи українського уряду, 4 — Президента і лише 38 (45%) — парламентських фракцій. Питання добробуту громадян України порушені в 37 ухвалених законах, з яких Кабмін запропонував 19 (51,4%), Президент — 3 (8%). У питаннях міжнародної політики депутати проявили абсолютну пасивність: з 23-х законів на відповідну тему авторству Кабінету Міністрів належить 10 (43,5%), Президента — 13 (56,5%). Лише у правових та державницьких питаннях депутатам вдалося здобути відносну перевагу — 33 закони (55%) проти 24-х урядових (40%) та 3-х президентських (5%).

Аналіз законів від парламентських фракцій теж виявляє значні диспропорції. Так, серед 87 ухвалених законодавчих актів безпосередньо представниками Партії регіонів або у співавторстві з ними підготовлено 60 законів (69%), *«Блоку Юлії Тимошенко — «Батьківщини»* — 24 (27,5%), *«Нашої України — Народної самооборони»* — 17 (19,5%), Комуністичної партії України — 9 (10%), Народної партії України — 7 (8%).

Низькі показники опозиційних фракцій подиву не викликають, як і дуже високий результат Партії регіонів. А от скромні результати сателітів найбільшої парламентської фракції — КПУ та НП — свідчать або про низьку увагу партії влади до своїх партнерів, або про втрату ними відчуття відповідальності перед виборцями. Звісно, після заяви В.Литвина про можливість злиття Народної партії з Партією регіонів, перша хвилюється не за інтереси власного електорату. Водночас Комуністична партія України періодично з'являється у медіа з традиційною антикапіталістичною риторикою, що не заважає їй почивати на лаврах міноритарного партнера по коаліції.

Галузевий розподіл активності парламентарів ранжирує сфери уваги Верховної Ради таким чином: на першому місці — економіка (84 закони, 41% ухвалених), на другому — право (60 законів, 29%), далі — добробут (37 законів, 18%) та міжнародна політика (23 закони, 11%).

Фракція Партії регіонів у Верховній Раді України

Статистика

- 3 87-ми законів авторства народних депутатів 59 (68%) були написані регіоналами або за їх участі.
- 3 59-ти ухвалених законів:
 - 30 (51%) стосуються економічної сфери;
 - 9 (15%) – добробуту громадян;
 - 20 (34%) – правових питань.

Економіка

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Створення прозорого та легального ринку землі</i>	Фракція декілька разів не підтримала скасування мораторію на утворення ринку землі. Врегулювання питання мінімальної вартості оренди також не порушувалося. Ухвалено Державний земельний кадастр.	Виконано частково.
<i>Подвоєння до кінця 2010 року обсягу інвестицій на розвиток сільського господарства та інфраструктури у селах</i>	За визначений період обсяг інвестицій на розвиток села не подвоївся.	Не виконано.
<i>Створення Національної зернової біржі</i>	Не виконано. Натомість був ухвалений закон, що посилює на сільськогосподарському ринку позиції Кабінету Міністрів, значно розширюючи перелік продукції, ціни на яку регулюються державою.	Закон «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції).
<i>Новий Податковий кодекс</i>	Ухвалений восени 2010 року Податковий кодекс став приводом для «податкового майдану» через незадоволення представників малого та середнього бізнесу окремими його положеннями. З моменту ухвалення було внесено значну кількість правок. Наразі процес законодавчого редагування кодексу продовжується.	Виконано.
<i>П'ятирічні податкові канікули для малого сімейного бізнесу</i>	Передбачено у новому Податковому кодексі України	Виконано.
<i>Широке впровадження наукомістких та енергозберігаючих технологій, використання альтернативних джерел енергії</i>	Було ухвалено закон, що стимулює використання альтернативних джерел енергії в Україні – як у фіскально-фінансовому, так і у правовому аспектах.	Закон «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» (щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії)».

Діяльність поза програмою:

- дозвіл на приватизацію готелю «Спорт», кримського ВО «Титан» (м. Армянськ), Запорізького державного титано-магнієвого комбінату та деяких інших підприємств, органами управління яких є Мінпромполітики, Мінагропром та «Укрбудматеріали»;
- визначення особливостей передачі в оренду чи концесію об'єктів ПЕК у державній власності;
- списання боргів за електроенергію казенних підприємств;
- списання заборгованості за електроенергію та за газ підприємствам, що виробляють чи транспортують електричну і теплову енергію;
- Державний земельний кадастр – початок земельної реформи та утворення ринку землі;
- визначення розміру та механізм справляння судового збору;
- розширення права на запозичення великих міст (зниження необхідної кількості мешканців з 500 тис. до 300 тис.); упорядкування складових бюджету розвитку міст; субвенції з бюджету на будівництво і ремонт доріг;
- дозвіл на кредитування Кабінетом Міністрів дорожнього господарства;

- збільшення максимальної кількості учасників ТОВ з 10 до 100;
- впорядкування переліку документів, необхідних для ведення господарської діяльності;
- бюджетна програма для субвенцій місцевим бюджетам для погашення заборгованості за теплову енергію через різницю в тарифах;
- приведення порядку державної реєстрації банків у відповідність до спеціального законодавства у сфері державної реєстрації юридичних осіб, вдосконалення банківського нагляду та організації зовнішнього аудиту;
- вдосконалення механізму діяльності акціонерних товариств;
- спрощення умов доступу на ринок телекомунікаційних послуг;
- відтермінування початку законодавчого стимулювання розвитку альтернативної енергетики;
- запровадження державних гарантій для виробників енергії з альтернативних джерел (держава викупатиме непродану частину продукції);
- посилення вимог щодо захисту якості вітчизняної виноробної продукції та боротьби з її фальсифікацією;
- звільнення від сплати мита товарів для будівництва та оснащення аеропортів на Євро-2012;
- коригування деяких норм Податкового кодексу;
- списання податкового боргу НАК «Нафтогаз України» та її дочірніх структур;
- збільшення акцизу на бензин;
- коригування мита на гречку.

Добробут

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>З 2008 року родина на першу народжену дитину отримує 11 700 грн, на другу – 25 тис. грн, на третю та кожну наступну дитину – по 50 тис. грн.</i>	З 1 жовтня 2010 року розмір виплат за народження 1-ї, 2-ї, 3-ї та наступних дітей становить 13 904 грн, 28 440 грн та 90 000 грн відповідно.	Виконано.
<i>При досягненні дитиною 3-річного віку й до 13 років родина отримуватиме щомісяця по 100 грн, а з 13-ти до 18 років – по 200 грн.</i>	Проект не реалізований.	Не виконано.
<i>Не менше 50% місць у ВНЗ – бюджетні.</i>	Бюджети 2008-2010 рр. передбачали держзамовлення на рівні 50%.	
<i>Законодавче забезпечення першого робочого місяця молодим спеціалістам.</i>	Бюджет-2012 передбачає дотації роботодавцям для забезпечення молоді першим робочим місцем	Проект закону «Про Державний бюджет України на 2012 рік»
<i>Молоді родини отримуватимуть муніципальне житло в оренду на 10 років.</i>	Зазначена програмова теза не втілена в життя.	Не виконано.
<i>Забезпечення молодих фахівців у провідних галузях індустрії житлом під державні фінансові гарантії.</i>	Держбюджет не надає гарантій підприємствам для забезпечення молодих спеціалістів житлом.	
<i>Забезпечення працівників бюджетної сфери житлом за умови укладання довгострокового трудового контракту.</i>	У Держбюджеті-2010 закладено незначні кошти для надання пільгових довгострокових кредитів для придбання житла молодими сім'ями.	Не виконано.
<i>Запровадження іменних пенсійних рахунків.</i>	Іменних пенсійних рахунків не створено.	Не виконано.
<i>Розвиток недержавного пенсійного забезпечення.</i>	Систему недержавного пенсійного страхування в Україні не запроваджено.	Не виконано.
<i>Безкоштовна медична допомога малозабезпеченим верствам.</i>	Ініціатива не реалізована.	Не виконано.
<i>Стимулювання приватних інвестицій на розвиток медичного страхування, запровадження провідних медичних технологій, оновлення обладнання і створення нових основних фондів.</i>	Закони, направлені на втілення зазначеного програмового положення, відсутні.	Не виконано.

Забезпечення лікарень необхідним обладнанням шляхом лізингу.	Програмове положення не реалізоване.	Не виконано.
Пріоритетні цільові програми сприяння здоровому способу життя, запобігання СНІДу, туберкульозу, наркоманії, онкозахворювань.	У Держбюджеті-2010 виділено лише 1,5 млн грн на заходи для подолання СНІДу.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- збільшення бюджетних видатків на розвиток фізичної культури та спорту;
- розширення переліку депресивних територій містами, де була закрита вугільна промисловість;
- у рекламі ліків – попередження про небезпеку самолікування;
- офіційне визнання Прапора Перемоги як символу перемоги у Великій Вітчизняній війні;
- Закон «Про волонтерство»;
- для військовослужбовців-контрактників збільшення віку з 23-х до 30 років, до якого вони мають право на вступ до військових вищих навчальних закладів;
- скасування талона до посвідчення водія;
- Закон «Про рибне господарство та охорону водних біоресурсів»;
- розширення пільг на безоплатну видачу вугілля для сімей померлих пенсіонерів, які отримують пенсії у зв'язку із втратою годувальника;
- закон про обов'язок батька (чиє батьківство встановлено) забирати дитину з пологового будинку на виховання, якщо цього не зробила мати;
- зарахування до повноважень місцевих державних адміністрацій встановлення опіки чи піклування для дітей, які через різні обставини втратили батьківське піклування.

Право

Тези програми	Виконання	Примітки
Затвердження незалежного правосуддя.	Відповідний закон ініціював Президент В.Янукович. Через швидкість прийняття залишається багато неузгоджень та двозначностей. Діяльність судової системи у 2011 році ставить під сумнів реальну незалежність судової гілки.	Закон «Про судоустрій і статус суддів».
Пряма виборність суддів громадянами.	Не виконано. Натомість запроваджено спеціальну підготовку кандидатів на посаду суддів, яка має здійснюватися у Національній школі підготовки суддів України.	Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (щодо спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді)».
Подолання корупції в суспільстві.	Частково виконано. Ухвалено закони, однак термін їх дії неодноразово переносився. В останній раз вони мали набути чинності з 1 січня 2011 року.	Ухвалено закони: «Про засади запобігання та протидії корупції»; «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень»; «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень»; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо відповідальності за корупційні правопорушення).
Розвиток свободи слова та доступу до інформації як механізмів прозорості та суспільного контролю.	Декларується як членами фракцій, так і Президентом В.Януковичем. ЗМІ дедалі частіше заявляють про випадки цензури з боку Партії регіонів та Адміністрації Президента. Разом з тим фракція ПР підтримала законопроект народного депутата від БЮТ-Б А.Шевченка «Про доступ до публічної інформації».	

Діяльність поза програмою:

- Посилення адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці;
- внесення змін до Конституції щодо фіксації дати виборів (Президента, Верховної Ради, місцевих рад, ВР АРК);
- часткове вдосконалення правового регулювання спільної діяльності за участі державних підприємств для сприяння залученню до цієї діяльності інвесторів;
- Закон «Про амністію в 2011 році»;
- закон щодо забезпечення безпеки під час футбольних матчів;
- зміни до Закону «Про застосування амністії»;
- технічні зміни (узгодження) у судовому законодавстві (зокрема, щодо третейських судів).
- виділення Служби внутрішньої безпеки зі складу Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України і законодавче закріплення самостійності службової діяльності підрозділів внутрішньої безпеки;
- уточнення порядку вчинення правочинів стосовно нерухомого майна, право власності на яке або право користування яким мають діти;
- надання суддям можливості визначати строк, протягом якого обвинувачуваний має ознайомитися з матеріалами справи;
- коригування законодавства про міграцію;
- зарахування справ у спорах щодо захисту прав споживачів до таких, які не можуть розглядатися третейськими судами;
- техніко-юридичне удосконалення положень Закону «Про державну таємницю» та подолання правової прогалини, що утворюється у випадку відмови новопризначеному працівникові у допуску до державної таємниці.

За 2011 рік фракція Партії регіонів почасти перетворилася на парламентський філіал Кабміну, оскільки значна кількість ініціатив спрямована саме на законодавчу підтримку урядової діяльності або на корекцію вже ухвалених актів (як-от Податковий кодекс). Традиційно найбільше фокус законотворення парламентарів-регіоналів припадає на економічну сферу, де гострими залишаються питання підготовки до Євро-2012, альтернативної енергетики та бюджетні проблеми. Також варто звернути увагу на списання податкових боргів НАК «Нафтогаз України» та боргів за електроенергію певним категоріям підприємств.

Навряд чи Партія регіонів продовжує опікуватися виконанням власної передвиборної програми, оскільки наразі має більш актуальний документ — програму реформ Президента В.Януковича. Колись звичні для Партії регіонів питання НАТО, ЄС, російської мови фактично втратили свою значущість після проголошення Президентом курсу на євроінтеграцію. Втім частина народних депутатів продовжує зберігати інерційну русофільську риторичку та просувати відповідні законопроекти (наприклад, проект В.Колесніченка та С.Ківалова). Одним із найбільш контroversійних та резонансних законопроектів став закон про Прапор Перемоги, який спровокував низку протестів у травні.

Враховуючи напруженість політичної атмосфери в останній рік каденції нинішньої Верховної Ради, можна припустити, що Партія регіонів до певної міри стане антагоністом уряду. Це зумовлюється необхідністю реабілітуватися в очах виборців за невдалі реформи, обмеження соціальних гарантій та зниження рівня якості життя. На противагу жорстким пропозиціям Кабміну висуватимуться популістські законопроекти. До того ж значну кількість ресурсів займатиме внутрішньопартійна боротьба. Анонсоване злиття з «Сильною Україною», очікуване приєднання Народної партії, посилення окремих фракцій усередині партії, загострення боротьби за місця в нових виборчих списках — усе це має реструктурувати партію та вплинути на внутрішній розклад сил. Можливість відставки уряду перед парламентськими виборами ще більше ускладнює ситуацію всередині владної партії.

Питання ідеологічного позиціонування Партії регіонів залишається відкритим. Прагнення здобути підтримку європейських соціалістів теоретично мало б наситити риторичку синьо-білими чи хоча б лівоцентристськими ідеями. Однак до соціалізму чи соціал-демократії Партії регіонів ще дуже далеко, насамперед, через відсутність стратегічного бачення розвитку країни.

Фракція «Блок Юлії Тимошенко – «Батьківщина» («Блок Юлії Тимошенко» – до 16.11.2010)

Статистика

- 25 законів, підготовлених народними депутатами від БЮТ-Б та за їх участі, склали 28,7% від загального доробку парламентарів та 12% від усіх ухвалених законів.
- З них:
 - економіки стосуються 8 законів (33,3%);
 - добробуту громадян – 6 (25%);
 - правових питань – 10 (41,7%).

Економіка

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Надати додаткового стимулюючого імпульсу середньому та малому бізнесу.</i>	Декілька законопроектів щодо розвитку малого та середнього бізнесу авторства членів БЮТ були відхилені.	Не виконано.
<i>Ухвалити Податковий кодекс.</i>	Податковий кодекс, прийнятий за ініціативи уряду, фракція не підтримала.	Проект Податкового кодексу від БЮТ не ухвалено.
<i>Знизити податкове навантаження.</i>	Проект Податкового кодексу від БЮТ мав на меті зниження податків.	Не виконано.
<i>Розширити базу оподаткування.</i>	Неухвалений проект Податкового кодексу передбачав збільшення числа платників податків, у тому числі завдяки виведенню певних суб'єктів господарювання з «тіні».	Не виконано.
<i>Мінімізувати податкові пільги.</i>	Проект закону «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» було відхилено.	Не виконано.
<i>Ліквідувати ПДВ.</i>	Не здійснено, проте вручено на ознайомлення до профільного комітету проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про податок на додану вартість» з ідеєю скасувати податок на додану вартість стосовно експортної продукції.	Проект.
<i>Запровадити нові правила: входження в бізнес і вихід із бізнесу мають бути максимально спрощені.</i>	Ухвалений проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо удосконалення механізму державної реєстрації припинення акціонерного товариства), (законодавча ініціатива Кабміну Ю.Тимошенко).	Виконано частково.
<i>Впровадити політику зниження кредитних ставок до європейського рівня.</i>	Відповідні законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Лібералізувати ринок банківських та страхових послуг.</i>	Курс на надмірну лібералізацію ринку банківських послуг призвів до того, що, за даними Нацбанку, станом на травень 2009 року понад третина сумарного капіталу діючих в Україні банків належала нерезидентам, що становить певну загрозу національному суверенітету.	Виконано частково.
<i>Захистити права міноритарних акціонерів.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про акціонерні товариства» (щодо забезпечення права власників простих акцій на отримання дивідендів)» не ухвалено.	Не виконано.
<i>Перейти на систему довгострокового кредитування.</i>	Переходу на систему довгострокового кредитування не відбулося.	Не виконано.

Зруйнувати всі неприродні монополії.	Не проведено ефективної антимонопольної боротьби.	Не виконано.
Кардинально реформувати дозвільну систему – встановити обмежений і стандартний перелік документів для отримання ліцензій чи дозволів.	Ухвалено Закон «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»», що спрощує процедуру отримання документів дозвільного характеру.	Виконано.
Максимально обмежити кількість контактів між підприємцем та чиновником.	Окремі законодавчі ініціативи представників фракції БЮТ торкалися питань спрощення дозвільних процедур.	Виконано частково.
Пропонуємо перетворити Україну на інвестиційний рай.	У неухваленому проекті Податкового кодексу від НУНС та БЮТ йшлося про модернізацію системи оподаткування на інноваційній основі, що дозволило б зробити Україну привабливішою для інвестування.	Не виконано.
Максимально спростити виділення землі в довгострокове користування для інвесторів, що мають намір будувати в Україні нові сучасні й високотехнологічні підприємства.	01.12.2009 Президент підписав закон, завдяки якому власник землі отримав змогу особисто вирішувати, який об'єкт на ній розмістити (окрім земель, призначених для сільського господарства).	Ухвалено Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо спрощення порядку набуття прав на землю).
Усунути з чинного законодавства проблеми, протиріччя та «білі плями», що стримують інвестиції – й українські, й іноземні.	Проблеми в цьому секторі не усунуто, законодавчі перешкоди щодо інвестування продовжують існувати.	Не виконано.
Прийняти нову програму прозорості та відкритої приватизації з однаковими умовами.	07.04.2008 зареєстровано проект закону «Про Державну програму приватизації на 2008-2012 роки» (за ініціативою Ю.Тимошенко). На засіданні Верховної Ради 19.05.2009 проект не ухвалено.	Не виконано.
Встановити прозорі процедури щодо тендерів.	11.02.2008 Верховна Рада ухвалила Закон «Про здійснення державних закупівель», за який проголосували 50 представників фракції БЮТ. Водночас частина цієї фракції заявила, що зазначений закон поверне корупційні схеми у сфері тендерної політики.	Не виконано.
Поліпшити умови інвестування в енергетичний сектор.	Починаючи з 2007-2008 років в українську енергетику залучаються інвестиції з різних джерел. Проте більш ширшому інвестуванню перешкоджає низка несприятливих факторів, у тому числі недосконале законодавство.	Виконано частково.
Створити мережу регіональних омбудсменів для інвесторів.	Мережу регіональних омбудсменів для інвесторів не створено.	Не виконано.
Спростити процедуру сертифікації імпорту.	Проект закону «Про внесення змін до Митного кодексу України», зареєстрований 16.07.2008 за ініціативою членів фракції БЮТ С.Терьохіна та К.Бондарева, знято з розгляду.	Не виконано.
Прийняти законодавство, що відповідає практиці COT.	Процес узгодження законодавства триває.	Виконано частково.
Податкове стимулювання будівництва промислових об'єктів.	Відповідні закони відсутні.	Не виконано.
Податкове стимулювання зниження собівартості квадратного метра промислового й житлового будівництва.	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо заходів стимулювання будівництва житла), зареєстрований 15.07.2010 за ініціативою представників фракцій НУНС, Партії регіонів та БЮТ, відхилено.	Не виконано.

<i>Розширити повноваження органів місцевого самоврядування з регулювання ринку землі та будівництва об'єктів промислового призначення.</i>	Ініціатива не реалізована.	Не виконано.
<i>Підтримати розвиток аграрної інфраструктури, а саме аграрного фонду, аграрної біржі, страхового фонду, земельного банку.</i>	Законів на підтримку розвитку аграрної інфраструктури не ухвалено.	Не виконано.
<i>Створити прозоре конкурентне середовище для українських виробників, сприяти просуванню їхньої продукції на зовнішні ринки.</i>	Просування української продукції за кордон стримується як її неналежною якістю, так і законодавчими перепонами. Наразі відбуваються переговори з ЄС, країнами СНД щодо вільної торгівлі.	Не виконано.
<i>Реалізувати адресні програми прямої державної підтримки безпосередньо сільськогосподарських товаровиробників, а саме дотацій на гектар обробленої землі на одиницю випущеної продукції.</i>	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування» (щодо підтримки рівня зайнятості в Україні в умовах світової фінансової кризи) відхилено.	Не виконано.
<i>Забезпечити умови функціонування ринку землі.</i>	Наразі на розгляді комітетів перебуває три законопроекти про ринок землі: від Партії регіонів, Кабміну та народного депутата Олега Ляшка. Проект у співавторстві з БЮТ був відхилений.	Не виконано.
<i>Забезпечити вільний доступ сільськогосподарських товаровиробників до кредитних ресурсів за пільговими ставками.</i>	У 2008 році з Держбюджету було вирішено виділити 1 млрд грн на здешевлення кредитів сільгоспвиробникам, що на 50% більше, ніж у 2007 році. Проте значну частину цієї суми держава заборгувала, тому 2009 року сільгоспвиробники взяли на 30% менше кредитів, ніж у 2008 році, і з них лише 12% – на пільгових умовах (за даними DailyUA).	Не виконано.
<i>Стимулювати розвиток кооперативних банків та кредитних спілок у сільській місцевості.</i>	Відповідні закони відсутні.	Не виконано.
<i>Істотно збільшити чисельність робочих місць у сільській місцевості.</i>	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування» (щодо підтримки рівня зайнятості в Україні в умовах світової фінансової кризи) відхилено.	Не виконано.
<i>Відмовитись від несистемного фінансування села й перейти до типових бізнес-проектів, які вміщують переробку сільгосппродукції та її екологічну чистоту.</i>	Відповідні закони відсутні.	Не виконано.
<i>Зробити аграрний бізнес окупним.</i>	У сукупності сільгоспвиробники зазнають збитків. Держава виявилась неспроможною в повній мірі виплатити взяті на себе зобов'язання (дотації на засіяний гектар, компенсація пільгового кредитування).	Не виконано.
<i>Забезпечити умови для державно-приватного партнерства у створенні основних транзитних автомобільних коридорів.</i>	Основний фінансовий тягар у побудові важливих транспортних магістралей несе на собі держава, при чому переважно за рахунок кредитів.	Не виконано.
<i>Забезпечити безпеку транспортних коридорів.</i>	Наразі не спостерігається прогрес у боротьбі з контрабандою, що становить пряму загрозу для функціонування транспортних коридорів.	Не виконано.

Побудувати нові нафто- й газогони з метою створення альтернативних шляхів енергопостачання України.	Нових трубопроводів не побудовано.	Не виконано.
Лібералізувати транзитний режим для пасажирів і товарів.	Ухвалений проект закону Кабміну Ю.Тимошенко спрямований на застосування більш прискореного та простого режиму пропуску через державний кордон вантажів, спрощення їх документального оформлення. Проект закону «Про внесення змін до Митного кодексу України» (БЮТ), спрямований на спрощення митної процедури, відхилено.	Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо здійснення попереднього документального контролю у пунктах пропуску через митний кордон).
Забезпечити державно-приватне партнерство в будівництві аеропортів.	З одного боку, залучення приватних інвесторів до будівництва аеропортів відбулось. З другого, прозорість процесу вибору партнерів та вигідність умов співпраці для країни залишаються під сумнівом.	Виконано частково.
Навести «військовий порядок» на залізниці.	Незрозуміла ініціатива.	Не виконано.
Зменшити критичну залежність від монопольного імпорту енергоносіїв.	Два законопроекти від БЮТ (про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) були зняті з розгляду. Проект закону «Про енергоефективність» знаходиться на розгляді комітету.	Проект.
Знизити енергоємність ВВП.	Проект закону «Про енергоефективність» спрямований на зниження енергоємності ВВП. Як вже зазначалось, документ перебуває на стадії опрацювання.	Проект.
Зміцнити співпрацю та координацію енергетичної політики з Євросоюзом, інтеграцію в європейський ринок постачання та споживання електроенергії.	У 2008 році розпочалися переговори щодо набуття Україною членства в Енергетичному співтоваристві (для остаточного входження Україна повинна ухвалити нове законодавство про ринок газу). Починаючи з 2008 року, здійснювалися заходи щодо інтеграції енергоелектричних ринків України та ЄС. Наразі ситуація не визначена через газову суперечку з Російською Федерацією.	Виконано частково.
Модернізувати ТЕЦ.	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про тепlopостачання» (щодо модернізації, реконструкції та будівництва об'єктів у сфері тепlopостачання)», зареєстрований 06.07.2009 за ініціативою двох представників БЮТ та одного – ПР, готується до повторного другого читання.	Проект.
Перейти на технологію «киплячого пару».		Не виконано.
Зменшити споживання газу та нафтопродуктів, збільшити споживання бурого вугілля як сировини для хімічної промисловості та виробництва синтетичного палива.	Ідея не реалізована.	Не виконано.
Створити в Україні власний замкнутий ядерно-паливний цикл.	У Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 25.02.2009 «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України»» запропоновані кроки для поступового переходу на замкнутий ядерно-паливний цикл за допомогою нарощування виробництва урану, цирконію та комплектуючих матеріалів. Втім реалізація програми потребує часу.	

Пропонуємо добудувати транзитний газопровід «Одеса–Броди–Плоцьк (Гданськ)», побудувати транзитний газопровід «Каспійський басейн–Україна» через Азербайджан, Грузію та Чорне море.	Трубопровід «Одеса-Броди-Плоцьк» не добудовано. Ідею щодо трубопроводу «Каспійський басейн – Україна» не реалізовано.	Не виконано.
Забезпечити оптимальну розвідку та організацію видобутку вуглеводнів на шельфах Чорного та Азовського морів.	Наразі цим опікується Кабінет Міністрів М.Азарова.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- упорядкування переліку дозвільних документів для ведення господарської діяльності;
- зміни у низці законів, спрямовані на недопущення утворення заборгованості зі страхових виплат у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування та збільшення доходної частини фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- скасування свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи та фізичної особи-підприємця — заміна на виписку з Єдиного реєстру.

Добробут

Тези програми	Виконання	Примітки
Припинити експорт мізків за кордон та підняти престижність української науки.	Підвищення зарплат в освітньому секторі відбулося, проте ефект на престиж української науки фактично відсутній.	Не виконано.
Повернути дітей із нічних клубів до бібліотек.	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.09.2009 «Про схвалення Концепції Державної цільової програми підтримки та розвитку читання на період до 2015 року» (за підписом Юлії Тимошенко).	Виконано частково.
Єдина вартість послуг із виховання та освіти дітей.	Відповідні закони відсутні.	Не виконано.
Стимулювати приватні інвестиції у прикладні та фундаментальні дослідження.	08.09.2011 ухвалено Закон «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».	Виконано.
Забезпечити вільну конкуренцію на ринку високих технологій, інтернет-послуг, мобільного зв'язку.	За участі БЮТ підготовлений та ухвалений закон, що стосується спрощення умов доступу на ринок телекомунікаційних послуг.	Виконано частково.
Стимулювати приватні інвестиції у професійну та вищу освіту.	Освіта залишається малоперспективною галуззю для інвестування.	Не виконано.
Розвивати систему захисту інтелектуальної власності.	Проект закону «Про внесення змін до Закону «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», зареєстрований 10.07.2008 за ініціативою представника БЮТ С.Давимуки, ухвалено в першому читанні.	Виконано частково.
Створити ефективну національну систему управління інноваційним розвитком, програму «Інтернет – у кожному оселю».	Конкретні документи відсутні.	Не виконано.
Створити якісну систему незалежного контролю рівня знань учнів.	З 2008 року зовнішнє незалежне оцінювання є обов'язковою вимогою для вступу у вищий навчальний заклад.	Виконано.

Забезпечити державне замовлення на «соціальне житло».	Проект закону «Про забезпечення громадян доступним житлом», зареєстрований 25.03.2009 за ініціативою Ю.Тимошенка, готується до другого читання.	Проект.
Забезпечити будівельний прорив шляхом розвитку системи іпотеки та зниження вартості кредитів для купівлі житла до європейського рівня.	Будівельний прорив не відбувся. У 2008 році загальні обсяги будівельних робіт порівняно з 2007 роком скоротились на 16%. У 2009 році було збудовано на 48,2% менше, ніж 2008-го, а впродовж січня-липня 2010 року збудовано на 16,7% менше, ніж протягом аналогічного періоду 2009 року.	Не виконано.
Створити громадське телебачення.	Проект закону «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України», зареєстрований за ініціативою члена БЮТ А.Шевченка, парламент не підтримав.	Не виконано.
Оприлюднити інформацію щодо реальних власників ЗМІ.	Законодавчих ініціатив у цьому напрямі з боку БЮТ не спостерігалось.	Не виконано.
Забезпечити прозорість відносин власності в медіа-бізнесі.	Прозорість медіавласності залишається болючою проблемою. Чимало ЗМІ зареєстровані через офшорні рахунки, що унеможлиблює доступ широкої громадськості до інформації про реальних власників.	Не виконано.
Угоди між журналістами та редакціями для забезпечення чесності редакційної політики.	Законодавчі ініціативи у цьому напрямі відсутні.	Не виконано.
Масштабна інтернетизація України.	БЮТ не відзначився законодавчою підтримкою цього процесу.	Не виконано.
Розширити сітку покриття районів національними каналами.	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
Створити умови для «бемі-буму».	У першому кварталі 2010 року спостерігався спад народжуваності, проте у квітні-червні народилося 120 000 дітей, що на 15% більше, ніж у січні-березні.	Виконано.
Запровадити обов'язкове медичне страхування зі збереженням гарантованих державою безкоштовних медичних послуг.	Проект закону «Про фінансування охорони здоров'я та обов'язкове соціальне медичне страхування в Україні» знаходиться на опрацюванні в комітеті. Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування), зареєстрований 25.01.2008 за ініціативою О.Шевчука (БЮТ), не ухвалений.	Проект.
Придбання медичної страховки за державні кошти для соціально не захищених верств населення.	Не здійснено, оскільки обов'язкове медичне страхування не впроваджено.	Не виконано.
Законодавче зобов'язання купівлі страховки роботодавцем.	Не здійснено, оскільки обов'язкове медичне страхування не запроваджено.	Не виконано.
Виплати при народженні дітей: першої – 10 400, другої – 15 000, третьої – 25 000 грн.	Проект закону «Про внесення змін до статті 12 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (щодо виплат при народженні дитини)» зареєстрований 15.09.2010 за ініціативою представника БЮТ О.Сочки. Суми виплат більші за вказані у програмі.	Виконано.

<i>Пропонуємо збільшити щомісячні виплати по догляду за дитиною до трьох років на рівні, не нижчому ніж 500 гривень.</i>	Два законопроекти «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (щодо державної допомоги на виховання дитини з трирічного віку до досягнення нею вісімнадцяти років)» відхилено.	Не виконано.
<i>Надати довгострокові кредити для молодих сімей на 25–35 років під 2–4% річних.</i>	У 2009 році з Держбюджету не було виділено коштів на програму пільгового кредитування молодих сімей, у зв'язку з цим їхній борг у комерційних банках зріс. 2010 року кошти виділено з затримкою (через ухвалення Державного бюджету в квітні). Однак програма покриває лише невеликий відсоток усіх молодих сімей, які потребують житло.	Не виконано.
<i>Створити соціальний ринок ліків.</i>	Ухвалено у першому читанні проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у сфері охорони здоров'я» (щодо посилення контролю за обігом лікарських засобів харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок).	Проект.
<i>Реалізувати програму «Сільський лікар».</i>	04.02.2010 Президент підписав Закон «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року», зареєстрований за ініціативою Ю.Тимошенко. Серед іншого, закон передбачає збільшення питомої ваги чисельності сільського населення, яке обслуговується лікарем загальної практики.	Виконано.
<i>Створити національні медичні центри.</i>	Проект постанови «Про невідкладні заходи щодо збереження та відновлення мережі державних та комунальних закладів системи охорони здоров'я України», зареєстрований 13.03.2008 за ініціативою представника БЮТ О.Фельдмана, відхилено.	Не виконано.
<i>Повернути на Батьківщину громадян України, що працюють за кордоном.</i>	Експертні оцінки дають підстави стверджувати, що масового повернення громадян України, працюючих за кордоном, не спостерігається.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- уточнення порядку розрахунків у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг;
- збільшення бюджетних видатків на розвиток фізичної культури та спорту;
- спрощення оформлення ДТП;
- Закон «Про волонтерську діяльність»;
- скасування талону до посвідчення водія;
- уточнення складу сім'ї, що претендує на отримання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям (включення повнолітніх дітей, які навчаються за денною формою навчання у загальноосвітніх навчальних закладах до досягнення 23-х років і які не мають власних сімей);
- посилення платіжної дисципліни щодо сплати страхових внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та збільшення надходжень до них;
- встановлення державної соціальної допомоги (50/25/15% від прожиткового мінімуму залежно від групи) на догляд інвалідам Великої Вітчизняної війни та війни 1945 року з імперіалістичною Японією;
- часткове удосконалення механізму надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям та інвалідам.

Право

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Забезпечити обрання суддів народом.</i>	У проекті Конституції, який з'явився у ЗМІ 2009 року, йшла мова про обрання частини суддів народом, проте це положення не було втілене в офіційних нормативно-правових актах.	Не виконано.
<i>Звільнити суддів від політичної залежності.</i>	Більшість представників фракції БЮТ не підтримали (лише 24 голоси «за») проект закону «Про судоустрій та статус суддів», внесений на розгляд за ініціативою Президента В.Януковича. У пояснювальній записці до цього законопроекту йшлося, серед іншого, про те, щоб звільнити суддів від будь-якого впливу.	Не виконано.
<i>Підвищити зарплату суддям.</i>	Відповідні закони відсутні.	Не виконано.
<i>Надавати безкоштовні адвокатські послуги.</i>	Ідея не реалізована.	Не виконано.
<i>Скасувати судове мито за спеціальним переліком справ.</i>	Судовий збір продовжують стягувати.	Не виконано.
<i>Знизити роль держави в економіці загалом та вплив чиновництва на ухвалення економічних рішень і їх втручання в діяльність підприємств.</i>	Було розроблено низку законопроектів щодо сприяння розвитку малого і середнього підприємництва (частина з них ухвалена). Ці законодавчі ініціативи спрямовані на полегшення вступу в бізнес, зменшення числа необхідних дозвільних документів. Втім практика втручання та чиновницького свавілля і далі простежується.	Не виконано.
<i>Створити спеціальну експертну комісію, що аналізуватиме всі проекти законів та нормативних актів на предмет корупційних ризиків.</i>	Закон «Про засади запобігання та протидії корупції» (БЮТ – 149 голосів «за», хоча авторство належить представнику Партії регіонів) вводить обов'язковість антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів.	Виконано.
<i>Продаж земель несільськогосподарського призначення виключно на аукціонах.</i>	Програмова теза не втілена в життя.	Не виконано.
<i>Створити незалежні від влади органи контролю за розподілом бюджетних коштів із передачею опозиції Рахункової палати України.</i>	Наразі Рахункова палата України не має очільника.	Не виконано.
<i>Запровадити декларування витрат державними посадовими особами та держслужбовцями.</i>	Проект закону «Про заходи державного фінансового контролю публічної служби», зареєстрований 14.05.2009 за ініціативою представників БЮТ, НУНС, Партії регіонів та Комуністичної партії, відхилено.	Не виконано.
<i>Посилити кримінальну відповідальність за корупційні дії.</i>	Представник фракції Партії регіонів М.Джиги ініціював проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо відповідальності за корупційні правопорушення). Партія регіонів не дала за цей законопроект жодного голосу, натомість його підтримав 151 бютівець із 250. Законопроект підписаний Президентом 2009 року.	
<i>Відновити програму «Контрабанда – стоп!».</i>	У 2008 році на засіданні уряду Ю.Тимошенко оголосила про відновлення програми «Контрабанда – стоп!»	Виконано.
<i>Створити комунікаційний центр для безпосереднього зв'язку громадян із правоохоронними органами для інформування про факти корупції.</i>	Вже згадуваний Закон «Про засади запобігання та протидії корупції» передбачає право громадськості брати участь у запобіганні та протидії корупції.	Виконано.
<i>Підвищити рівень соціального захисту та матеріального забезпечення правоохоронців.</i>	Уряд на чолі з Ю.Тимошенко здійснював підвищення заробітної плати працівникам правоохоронних органів. Так, наприклад, 2009 року середня зарплата працівників ДАІ зросла на 34%. Проте немає підстав стверджувати, що такі заходи істотно вплинули на зниження рівня корумпованості правоохоронних органів.	Виконано.

Діяльність поза програмою:

- скасування відповідальності за провадження господарської діяльності з застосуванням принципу мовчазної згоди;
- встановлення обов'язку слідчого вручати на вимогу потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача або їх представників засвідчені належним чином копії опису матеріалів кримінальної справи під час ознайомлення з нею;
- усунення правових прогалин в законодавстві з питань державної таємниці.

Фракція «Блок Юлії Тимошенко — «Батьківщина» переживає скрутні часи: втрата значної кількості депутатів, які не змогли підтвердити свою лояльність за правління регіоналів, судовий процес над лідером блоку, конкуренція з опозиційними партіями за право називатися «головними» чи «єдиними» опозиціонерами, — усе це відволікає БЮТ від ефективної парламентської роботи. Парламентські колеги — провладна більшість — неохоче підтримують ініціативи біло-червоної фракції, тому часто-густо місця бютівців у сесійній залі накриті прапором України. Це символізує протест проти дій чинної влади і пояснює парламентську пасивність БЮТ-Б.

Основні зусилля щодо бодай часткового дотримання власної передвиборної програми фракція робила, коли мала свого прем'єра та була ядром парламентської коаліції. Наразі БЮТ-Б практично маргіналізована як діяльністю опонентів, так і своєю власною. Нещодавно в медіа з'явився проект угоди про спільну опозиційну діяльність у Верховній Раді між фракціями НУНС та БЮТ, втім очікувати реального співробітництва навряд чи варто. Союз цих двох політичних сил вже неодноразово доводив свою нежиттєздатність.

Що стосується перспектив на останній рік парламентської діяльності для «Блоку Юлії Тимошенко — «Батьківщини», то вони включають значну кількість неоднозначних факторів. Щонайперше, завершення суду над Юлею Тимошенко. Його рішення має задати вектор для подальших дій блоку. Крім того, важливим є питання координації опозиційних сил у межах Комітету опору диктатурі. Теоретично об'єднання має потенціал для згуртування значної кількості політичних сил, які протидіють чинному режимові. Практично ж амбіції лідерів знову не дадуть можливості утворити потужного опонента Партії регіонів.

Тенденції до укрупнення політичних сил в Україні поки що обходять стороною «Блок Юлії Тимошенко — «Батьківщину». Привабливим центром тяжіння для багатьох політиків стає «Фронт змін» Арсенія Яценюка. До того ж складно достеменно передбачити, які перепони для опозиції та для БЮТ-Б зокрема вигадає влада на наступних парламентських виборах. Першорядна проблема цієї політичної сили — це те, що її ключова політична пропозиція — особистість лідера, у той час як безпосередні програмові положення втрачають або актуальність, або конкурентоспроможність. Розмитість електоральної ніші біло-червоної сили також не сприяє політичній успішності. Тож для БЮТ-Б як для політичної сили основний головний біль — не стільки питання долі її лідера, скільки проблема формування чіткої позиції та адекватної суспільним реаліям політичної платформи.

Фракція «Наша Україна – Народна самооборона»

Статистика

- Серед ухвалених за перше півріччя 2011 року законів НУНС має безпосереднє відношення до 16, що склало 18,4% доробку парламентарів та 7,8% всього обсягу законів.
- З них:
 - економічних питань стосується 6 законів (37,5%);
 - добробуту громадян – 4 (25%);
 - права – 5 (37,5%).

Економіка

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>У 2008 році ухвалимо Податковий кодекс, яким із 2009 року встановимо прості й зрозумілі правила сплати податків.</i>	Проект Податкового кодексу України, зареєстрований 07.09.2010 за ініціативою представників фракцій БЮТ та НУНС, відхилено. Фракція не підтримала урядовий проект Податкового кодексу.	Не виконано.
<i>Ліквідуємо податкову міліцію.</i>	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо скасування податкової міліції), зареєстрований 31.08.2010 А.Гриценком, Верховна Рада не підтримала. Аналогічний законопроект від 26.01.2011 також не знайшов підтримки парламентарів.	Не виконано.
<i>Ліквідуємо корупційні схеми відшкодування ПДВ. Спростимо адміністрування, скасуємо податкову накладну і знизимо ставку ПДВ до 17%.</i>	Населення і, зокрема, фахівці продовжують скаржитися на корупційні схеми відшкодування ПДВ. Ставка ПДВ збереглася на рівні 20%.	Не виконано.
<i>Збережемо спрощену систему оподаткування для малого бізнесу.</i>	Спрощена система оподаткування для малого бізнесу продовжує існувати.	Виконано.
<i>Замість усіх нарахувань на фонд оплати праці з 2008 року запровадимо єдиний соціальний внесок, який поетапно зменшимо до 20%.</i>	Проект закону «Про збір та облік єдиного соціального внеску», зареєстрований за поданням Прем'єр-міністра М.Азарова, 16.06.2010 підтримали лише 15 членів фракції НУНС, хоча документ набрав необхідну кількість голосів і був підписаний Президентом.	Не виконано.
<i>Запровадимо справедливий податок на багатство й розкіш, який наповнить місцеві бюджети.</i>	За проект закону «Про податок на нерухоме майно (нерухомість)», зареєстрований з ініціативи представника фракції БЮТ, проголосували лише 5 представників НУНС. Законопроект передбачав справляння податку із власників нерухомості, загальна площа якої перевищує 300 квадратних метрів.	Не виконано.
<i>Удвічі зменшимо кількість дозволів і перевірок для підприємців, скоротимо число контролюючих органів.</i>	27.07.2010 Президент підписав Закон «Про внесення змін до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (щодо здійснення господарської діяльності на підставі подання декларації)», зареєстрований за ініціативою представників фракцій НУНС, БЮТ та Партії регіонів. Закон передбачає спрощення процедури отримання документів дозвільного характеру.	Виконано.
<i>Залучимо інвестиції в будівництво сучасних автодоріг, стадіонів, спортивних споруд і створимо нові робочі місця під час підготовки та проведення Євро-2012.</i>	Під час президентства В.Ющенка та перебування НУНС у владній коаліції підготовка до Євро-2012 фактично була провалена за всіма параметрами.	Не виконано.

<i>Забезпечимо прозору реєстрацію права власності на землю, право вільно розпоряджатися нею та збереження її для майбутніх поколінь.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо вдосконалення порядку безоплатної передачі земельних ділянок у власність громадян) 01.02.2011 був відхилений. Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо запобігання корупційним діям та хабарництву у сфері земельних відносин), зареєстрований 20.05.2008 представниками фракції НУНС, БЮТ, «Блоку Литвина» та Партії регіонів, знятий з розгляду. Проект закону «Про Державний земельний банк України», зареєстрований 10.04.2009 за ініціативою представника фракції НУНС, також знятий з розгляду.	Не виконано.
<i>Введемо кримінальну відповідальність за навмисне пошкодження родючого шару землі.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» (щодо посилення відповідальності за випалювання рослинності або її залишків) відхилено. Проект закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України» (щодо посилення відповідальності за випалювання рослинності або її залишків) відправлено на повторне друге читання.	Проект.
<i>Спростимо процедури приватизації для власників розпайованих земельних наділів.</i>	Законопроект «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо вдосконалення порядку безоплатної передачі земельних ділянок у власність громадян), зареєстрований 18.12.2007 за ініціативою К.Ляпіної, відхилений і знятий з розгляду 01.02.2011. Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо запобігання корупційним діям та хабарництву у сфері земельних відносин) знятий з розгляду.	Не виконано.
<i>Зменшимо податок на земельну спадщину для селян.</i>	Представники фракції НУНС не вносили у Верховну Раду відповідні законопроекти.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- визначення особливостей передачі в оренду чи концесію об'єктів ПЕК, що перебувають у державній власності;
- Закон «Про Державний земельний кадастр»;
- поповнення групи територій, які визнаються депресивними, містами, де за останні 20 років були закриті шахти;
- вдосконалення дозвільної системи у веденні господарської діяльності;
- державні гарантії щодо стимулювання альтернативної енергетики (зобов'язання держави викупати непродану електроенергію);
- часткове вдосконалення правового регулювання спільної діяльності за участі державних підприємств для сприяння залучення до цієї діяльності інвесторів;
- скасування свідоцтва про державну реєстрацію для підприємців — заміна його на виписку з Єдиного реєстру.

Добробут

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Деполітизуємо міліцію. Поліпшимо матеріально-технічний стан патрульно-постової служби та збільшимо посадові оклади її співробітників.</i>	Події 2011 року дають підставу стверджувати, що політична залежність міліції зростає.	Не виконано.
<i>Слідчий ізолятор не буде місцем катувань і порушень прав громадянина.</i>	Діє Управління моніторингу дотримання прав людини у діяльності органів внутрішніх справ (створене за міністра внутрішніх справ Ю.Луценка).	Виконано.

Створимо до 2010 року професійну армію.	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (щодо переходу на військову службу за контрактом)», ініціаторами якого виступили представники фракції БЮТ, 14.04.2010 підтримали лише 34 із 72 членів фракції НУНС.	Не виконано.
Збільшимо у 2008 році допомогу при народженні першої дитини до 12 000 грн, другої – до 15 000 грн і кожної наступної – до 25 000 грн.	31 жовтня 2010 року розмір виплат за народження 1-ї, 2-ї, 3-ї та наступних дітей становить 13 904 грн, 28 440 грн та 90 000 грн відповідно.	Виконано.
Для багатодітної сім'ї розмір щомісячної допомоги на дитину віком до 6 років зростає у півтора рази – до 235 грн, від 6 до 18 років – удвічі, до 298 грн.	У Державному бюджеті на 2008 рік розмір щомісячної допомоги багатодітним сім'ям на одну дитину визначено від 278 грн до 350 грн, тобто збільшено майже вдвічі.	Виконано.
Ліквідуємо пенсійну «зрівнялівку» – за рахунок вищого трудового коефіцієнта збільшимо пенсії в середньому на 35%.	Впродовж останніх років різниця між мінімальною пенсією та пенсією особам із великим стажем помітно скоротилась, тобто фактично «зрівнялівка» поширилась ще більше.	Не виконано.
Скасуємо «пільгові» пенсії депутатам і міністрам.	За пенсійною реформою, ініційованою Кабінетом Міністрів, встановлено обмеження на максимальний розмір пенсії – 10 прожиткових мінімумів. Втім надбавки та доплати певним категоріям чиновників збережені.	Виконано частково.
Мінімальна зарплата у 2008 році зростає до 600 грн, а середня – до 2100 грн.	За проектом Держбюджету-2012 мінімальна зарплата має становити 1073 грн, середня зарплата на серпень 2011 становить 2694 грн.	Виконано частково.
Зарплати в бюджетній сфері зростуть у середньому на 58% після повного запровадження у 2008 році Єдиної тарифної сітки.	Рахункова палата у 2010 році провела аналіз упорядкування умов оплати праці працівників бюджетної сфери на основі Єдиної тарифної сітки. Згідно із результатами, зроблено висновок про те, що впродовж 2009 та першої половини 2010 року вдосконалення системи оплати праці на основі Єдиної тарифної сітки у бюджетній сфері не відбулось.	Не виконано.
Забезпечимо справедливий комунальні тарифи.	Реформа ЖКГ названа одним із пріоритетів чинної влади. Одним зі шляхів утворення справедливих комунальних тарифів є створення ОСББ, яке просуває уряд.	Не виконано.
До 2010 року покінчимо з чергою військовослужбовців на житло.	За даними ВГО «Товариство українських офіцерів», у черзі на житло перебуває 45 100 військовослужбовців. Для прикладу, у 2009 році Міністерство оборони отримало всього 104 квартири.	Не виконано.
Зробимо доступнішим соціальне житло шляхом безперешкодного виділення земельних ділянок для його масового будівництва.	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
Запровадимо обов'язкове державне медичне соціальне страхування й забезпечимо протягом 5-ти років кожну родину сімейним лікарем.	Загальнообов'язкове державне медичне соціальне страхування не запроваджено.	Не виконано.
У 2009 році буде відкрито Дитячу лікарню майбутнього.	На початку 2011 року Президент висловив своє зацікавлення щодо завершення будівництва Дитячої лікарні майбутнього. Втім К.Ющенко, голова наглядової ради Благодійного фонду «Україна 3000», заявила, що наразі проект не отримує державних коштів.	Не виконано.
Заборонимо масову рекламу алкогольних і тютюнових виробів, посилимо відповідальність за продаж спиртного та цигарок дітям.	22.09.2011 Верховна Рада ухвалила зміни до Закону «Про заборону реклами тютюнових виробів», розширивши перелік заборон.	Виконано частково.

<i>Обмежимо розповсюдження азартних ігор.</i>	Закон «Про заборону грального бізнесу в Україні» 15.05.2009 підтримали 42 депутати від фракції НУНС. За подолання президентського вето стосовно цього закону проголосували 32 нунсівці.	Виконано.
<i>Створимо гідні умови життєдіяльності для людей з обмеженими можливостями.</i>	16.10.2009 представник фракції НУНС зареєстрував проєкт закону «Про соціальне замовлення у сфері надання соціальних послуг». Законодавчий акт спрямований на широке залучення співпраці з благодійними та іншими громадськими організаціями для більш ефективної допомоги людям з обмеженими можливостями. Законопроект знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.
<i>Обладнаємо кожну державну установу пандусами та іншими спецзасобами.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» (щодо закупівлі громадського транспорту з підйомниками для інвалідів)» відхилено.	Не виконано.
<i>Припинимо ганебну практику нищення скверів і парків у містах.</i>	Законодавчі ініціативи у цьому напрямі відсутні.	Не виконано.
<i>Знищимо хабарі під час вступу до ВНЗ через обов'язковість зовнішнього тестування.</i>	З 2008 року проходження зовнішнього незалежного оцінювання є обов'язковою умовою вступу до вищого навчального закладу.	Виконано.
<i>Підніmemo до 1064 грн стипендії для сиріт, які є студентами ВНЗ чи учнями профтехучилищ.</i>	Згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2008 стипендії для дітей-сиріт збільшено до 1060 грн.	Виконано.
<i>Забезпечимо пільги на міжміський проїзд для школярів і студентів на весь рік.</i>	Пільговий проїзд для студентів у залізничному та електричному міському транспорті діє цілорічно.	Виконано.
<i>Стимулюватимемо створення нових дитячих садків.</i>	Повернення до одинадцятирічної освіти (з обов'язковим роком дошкільної освіти) є стимулом для появи нових дитсадків, проте законодавчі ініціативи у цій галузі відсутні.	Не виконано.
<i>Збільшимо фінансування наукових досліджень до європейських стандартів – не менше 2% ВВП.</i>	За словами голови Державного комітету з питань науки, інновацій та інформатизації В.Семиноженка, у 2009 році фінансування наукових досліджень становило 0,85% від розміру ВВП, в тому числі з Державного бюджету – 0,37%.	Не виконано.
<i>Відновимо реальну виборність керівників ВНЗ та наукових установ.</i>	Розгляд законопроектів «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо посилення гарантій самоврядування вищих навчальних закладів), котрий 31.05.2010 зареєстрував А.Яценюк, відкладено.	Не виконано.
<i>Захистимо нашу ідентичність – українську мову та культуру, сформуємо єдиний інформаційний простір країни.</i>	Проект закону «Про національний культурний продукт», зареєстрований 01.04.2009 за ініціативою В.Кириленка, готується до другого читання. Проект закону «Про мораторій на внесення змін до законодавства України, що ведуть до погіршення умов функціонування української мови» відхилено.	Проект.
<i>Забезпечимо розвиток мов і культур усіх меншин, що проживають в Україні.</i>	Фракція НУНС одногосно критикувала зареєстрований О.Єфремовим, П.Симоненком та С.Гриневецьким проєкт закону «Про мови», проте власної альтернативи у вигляді законодавчого акта не запропонувала.	Не виконано.
<i>Удвічі збільшимо фінансування музеїв та бібліотек, забезпечимо їх технічне переобладнання та оновлення фондів.</i>	У Державному бюджеті 2007 року на бібліотечну справу виділено 39,4 млн грн, на музейну справу – 55,2 млн грн. У 2008 році на бібліотечну справу – 54,7 млн грн, на музейну – 86,2 млн грн. У 2009 на бібліотечну справу – 58 млн грн, на музейну – 92,3 млн грн. Отже, в порівнянні з Державним бюджетом 2007 року 2009-го було закладено: на бібліотечну справу в 1,5 разу більше, на музейну справу в 1,7 разу більше коштів.	Не виконано.

<i>Підтримаємо вітчизняні театр, кіно та образотворче мистецтво.</i>	Проект закону «Про збір на розвиток національної кінематографії», зареєстрований 15.07.2009 за ініціативою представників фракцій НУНС та БЮТ, відхилений і знятий з розгляду.	Не виконано.
<i>Стимулюватимемо розвиток вітчизняної книжки й відновимо мережу книгорозповсюдження – в кожному містечку до 2009 року знову буде книгарня.</i>	Ухвалено Закон «Про внесення змін до Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» (про заборону приватизації приміщень, де розміщуються бібліотеки, книгарні та державні видавництва)». Законопроект, зареєстрований 17.12.2009 представниками фракції НУНС, мав на меті недопущення приватизації приміщень вище названих установ, щоб запобігти їх перепрофілюванню.	Закон «Про внесення змін до Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» (про заборону приватизації приміщень, де розміщуються бібліотеки, книгарні та державні видавництва).
<i>Гарантуємо дотримання свободи віросповідання.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (щодо заповігання діяльності релігійних культур деструктивного типу та тоталітарних сект)» знято з розгляду.	Не виконано.
<i>Запровадимо допомогу в розмірі 20 000 грн і соціальне житло для випускників вузів, які працюватимуть не менше 3-х років у сільській місцевості.</i>	Не реалізовано. З 01.01.2007 випускники педагогічних закладів, які погоджувались працювати у сільській місцевості, отримували одноразову адресну грошову допомогу в розмірі 5-ти мінімальних зарплат. Така норма не передбачена для випускників медичних навчальних закладів.	Не виконано.
<i>Сільський вчитель, лікар, працівник культури та соціальної сфери щомісяця додатково отримує 20% окладу.</i>	У Держбюджеті на 2008 рік було встановлено новий мінімум заробітної плати, за якого сільські вчителі мали право на пільги при сплаті комунальних послуг (право на таку пільгу мали працівники освіти, зарплата яких була нижчою ніж 890 грн). Така норма запроваджена і до медичних працівників у сільській місцевості.	Виконано.
<i>Кожній сільській амбулаторії чи фельдшерсько-акушерському пункту забезпечимо автомобіль.</i>	У лютому 2010 року Президент підписав проект закону «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року». Серед іншого, у Програмі передбачено виділення 153 млн грн для закупівлі медичного автотранспорту, в тому числі у сільській місцевості. За проект закону проголосували 43 представники фракції НУНС.	Виконано.
<i>Кожен школяр у сільській місцевості, якому до школи понад 3 км, добиратиметься на шкільному автобусі.</i>	У серпні 2009 року Президент В.Ющенко заявив, що програму «Шкільний автобус» виконано на три четверти: школи отримали 1900 автобусів, що забезпечило потреби у транспорті 90% учнів. Водночас у вересні 2010 року Прем'єр-міністр М.Азаров зазначив, що у Держбюджеті на 2011 рік будуть передбачені кошти на продовження функціонування програми «Шкільний автобус». Отже, на сьогодні проект повною мірою не реалізований.	Виконано частково.
<i>До 2010 року кожна сільська школа буде підключена до мережі Інтернет.</i>	У серпні 2010 року нинішній міністр освіти та науки Д.Табачник зазначив, що рівень комп'ютеризації шкіл у сільській місцевості складає 86%.	Виконано.

Діяльність поза програмою:

- спрощення реєстрації ДТП;
- врегулювання порядку видачі державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (термін до 10 днів, вичерпність причин для відмови);
- Закон «Про волонтерську діяльність»;
- дозвіл контрактникам до 30 років вступати до військових ВНЗ (було до 23 років).

Право

Тези програми	Виконання	Примітки
Скасуємо депутатську недоторканність: закон – один для всіх.	Проект закону «Про внесення змін до Конституції України» (щодо обмеження депутатської недоторканності) на засіданні Верховної Ради 20.10.2009 було відхилено.	Не виконано.
Ліквідуємо депутатські привілеї.	17.06.2010 за ініціативою А.Яценюка зареєстрований проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо заходів, пов'язаних з обмеженням пільг представників органів державної влади та економією бюджетних коштів). Як зазначено у пояснювальній записці, законопроект спрямований на скасування переважної більшості депутатських пільг. Законодавчий акт знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.
Створимо національне антикорупційне бюро.	02.03.2010 за ініціативою членів усіх п'яти фракцій зареєстрований законопроект «Про Національне бюро антикорупційних розслідувань України». Проект повернутий на доопрацювання.	Проект.
Введемо інститут виборних мирових суддів.	Інститут виборних суддів не введено.	Не виконано.
Створимо незалежну Судову палату для переатестації всіх суддів і перевірки відповідності їхніх доходів майновому стану.	Відповідний законопроект було відхилено.	Не виконано.
Законодавчо закріпимо підзвітність органів державної влади та місцевого самоврядування.	Зареєстрований 29.12.2009 проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо забезпечення прозорості прийняття рішень та фінансової звітності органами державної влади, місцевого самоврядування) відхилено.	
Проект закону «Про внесення змін до статті 14 Закону України про державну службу» (щодо посилення відповідальності посадових осіб), зареєстрований 31.05.2010 за ініціативою К.Ляпіної, відхилено.	Не виконано.	
Забезпечимо громадську експертизу та публічну оцінку виконання партіями передвиборчих зобов'язань.	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про політичні партії в Україні» (щодо звітності партій за політичні та передвиборчі програми)», зареєстрований членом «Блоку Литвина», з-поміж 72-х представників фракції НУНС підтримав лише 21.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- часткове удосконалення кримінального законодавства щодо відповідальності за злочини проти життя, здоров'я, честі та гідності особи;
- регулювання дозвільних процедур у галузі народної медицини (цілительства) та у галузі потенційно небезпечних робіт;
- часткове врегулювання законодавства стосовно допуску до державної таємниці.

Переможець парламентських виборів 2002 року, оплот кандидата у Президенти Віктора Ющенка, головна «помаранчева» сила в українському політичному спектрі продовжує своє агонічне існування. Такий хворобливий стан не заважає фракції НУНС бути своєрідним «інкубатором» для інших політичних проектів, натомість першорядна мета цього політичного утворення, вочевидь, забута. Один із її символів – экс-президент В.Ющенко – перебуває під загрозою виключення зі своєї ж партії «Наша Україна». Лідер «Народної самооборони» Ю.Луценко – на лаві підсудних. Головування ж у фракції М.Мартиненка – явище багато в чому ілюзорне, оскільки єдиного центру прийняття рішень у фракції давно немає. Відповідно, майже 8% внеску НУНС у загальний законодавчий процес 2011 року – не дивний результат.

Фракція НУНС багато в чому повинна виконувати роль своєрідного політичного балансу у Верховній Раді. Її правоцентристські засади урівноважували ліві та лівоцентристські сили парламенту. Втім політична продукція НУНС — це нові блоки та партії, а не нові ідеї чи пропозиції. Незважаючи на регулярну критику влади, блок не продукує реальної та виваженої політичної альтернативи. Зрозуміло, що опозиційні ініціативи можуть стати чинними законами лише з ласки владної більшості, проте блок не спішить інвестувати власні ресурси у підготовку якісних та актуальних законопроектів. Ті ініціативи блоку, що пройшли у парламенті, переважно не мають значної суспільної важливості (як-от регулювання видачі свідоцтв народним цілителям).

Останній рік діяльності чинного парламенту має низькі шанси стати поворотним в історії НУНС. Найімовірніше, він ознаменується продовженням паралізованого стану цього химерного утворення, яке налічує вже 11 політичних партій, а політиків з нереалізованими амбіціями — ще більше. Разом з тим навряд чи варто чекати наприкінці каденції Верховної Ради формування окремої фракції «Фронт змін» Арсенія Яценюка — лідери інших сил не дозволять молодому політику просто так отримати зручний майданчик для парламентської кампанії. Яка доля очікує «Народну самооборону», залежить від рішення суду. Нинішній Комітет опору диктатурі навряд чи стане місцем відродження єдності постпомаранчевих сил.

Що стосується політичного продукту НУНС — тут виявляється відносна стабільність: ліберальні тези щодо економіки, поміркований націоналізм в культурі (в контексті охорони української мови, українського культурного надбання, оцінки історії тощо), євроатлантичний вектор зовнішньої політики. Проблема полягає в тому, що ключовий фактор розрізнення політичних сил в Україні — ставлення до питань мови, історії, ЄС та НАТО — розмивається із відходом В.Януковича від проросійської риторики та діяльності. Ідея національного прагматизму Партії регіонів багато в чому подібна економічним засадам помаранчевих сил. Відповідно, єдиним чинником для власного вирішення стає протиставлення себе чинному «режимові» та інерція щодо сприйняття окремих харизматичних лідерів. Розпорошеність електоральної ніші потребує унікальних ідей та пропозицій, які фракція НУНС наразі не готова запропонувати.

Фракція Комуністичної партії України

Статистика

- Комуністична партія України взяла участь у підготовці 9-ти законопроектів з-серед ухвалених Верховною Радою за 2011 рік, що склало 10,3% доробку безпосередньо народних депутатів та 4,4% загальної кількості прийнятих законів.
- З них:
 - економіці не присвячено жодного закону;
 - добробуту громадян — 3 закони (33,3%);
 - правовим питанням — 6 (66,7%).

Економіка

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Зміняться пріоритети економічного розвитку України. Ріст економіки відбуватиметься в інтересах трудового народу, а не купки олігархів.</i>	Закон України «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (щодо поширення дії Закону також на шахтарів нерудних та розсіпних родовищ)», зареєстрований 02.04.2009 за ініціативою представника КПУ, був відхилений. Аналогічний законопроект, поданий 02.09.2011, знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.
<i>Визнаючи рівноправність усіх форм власності, ми перевіримо законність приватизації та повернемо в державну власність стратегічні галузі промисловості.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» (щодо ВАТ «Турбоатом») відхилено. Законопроект щодо заборони приватизації ВАТ «Науково-дослідний інститут електромеханічних приладів», зареєстрований 14.03.2008 представниками Партії регіонів та КПУ, отримав негативну резолюція комітету. Аналогічну долю має проект закону «Про мораторій на приватизацію прибуткових державних та комунальних підприємств (до 2012 року)».	Не виконано.
<i>Бюджетонаповнюючі галузі (в першу чергу, виробництво спиртних напоїв і тютюнових виробів) перейдуть у державну власність, а зовнішня торгівля стане державною монополією.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Ми забезпечимо інноваційний розвиток економіки, державну підтримку й першочергове фінансування високотехнологічних і конкурентоспроможних галузей; авіа- й суднобудування, ракетно- й танкобудування, важкого й сільського машинобудування, електроніки та приладобудування.</i>	Проекти законів «Про стимулювання розвитку високих технологій в Україні», «Про венчурну діяльність в інноваційній сфері», «Про внесення змін до Закону України «Про інноваційну діяльність» (щодо підвищення вимог до інноваційної продукції)», «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку аерокосмічної освіти в Україні» знято з розгляду.	Не виконано.
<i>На основі прогресивних технологій Україна досягне високих темпів розвитку вугільної промисловості, нафто- й газовидобутку – як бази своєї енергетичної незалежності.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Буде скасований податок на додану вартість, а замість нього введений податок з обороту й диференційована ставка податку на прибуток, що створить сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу.</i>	У проекті закону «Про внесення змін до Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» (щодо ставки податку)» запропоновано запровадити диференційовану ставку податку з доходу фізичних осіб – від 5% до 30%. Законопроект відхилено. 04.02.2009 за ініціативою представника КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення змін до статті 7 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» (щодо ставок податку на дивіденди)». Проект передбачав збільшення вказаного податку з 15% до 25%, а у випадку перевищення доходу вартості 50 мінімальних зарплат – до 35%. Проект відхилено.	Не виконано.

<i>Ми впровадимо держзамовлення на 50% продукції сільгоспвиробників.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>На підтримку сільгоспідприємств будуть виділятися кошти в обсязі не менш ніж 10% ВВП.</i>	09.09.2010 за ініціативою представника КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про податок на додану вартість» (щодо біржової торгівлі зерном)». Автор законодавчого акта запропонував створити прозору схему біржових торгів зерном, що дало б змогу збільшити кошти, які виділяються на підтримку АПК. Проект відхилено.	Не виконано.
<i>Будуть встановлені пільгові, не вище 5% річних, кредити на реальну підтримку розвитку АПК.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо захисту майнових прав громадян та підтримки вітчизняного виробника)» відхилено та знято з розгляду.	Не виконано.
<i>У зв'язку з посухою 2007 року виплату кредитів 2006 року, взятих сільгоспвиробниками в банках, буде перенесено на наступні роки. Останнім надаватимуться гарантовані державою кредити для майбутнього розвитку.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Діятиме заборона на продаж землі іноземним громадянам, бізнес-структурам і спільним підприємствам за участі капіталу іноземних громадян або власникам понад 50%.</i>	Проект закону «Про внесення доповнень до статей 129 та 130 Земельного кодексу України» (щодо заборони продажу земель сільськогосподарського призначення іноземцям), зареєстрований 26.11.2007 за ініціативою представників фракції КПУ, відхилено та знято з розгляду.	Не виконано.
<i>Буде забезпечене неухильне дотримання конституційного права власності народу України на землю, її надра, повітря, ліси, водень та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України. Розв'язання екологічних проблем буде фінансуватися державою в першочерговому порядку. Не допустимо розпродажу землі – збережемо державу!</i>	Проект закону «Про проголошення території України вільної від генетично модифікованих організмів (ГМО)», зареєстрований 03.11.2009 за ініціативою представника КПУ, було відхилено. Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії), зареєстрований 26.03.2009 за ініціативою представників усіх парламентських фракцій, ухвалений Верховною Радою та підписаний Президентом.	Виконано частково.
<i>Різне підвищення доходів Державного бюджету за рахунок прибутку націоналізованих підприємств.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Уведення прогресивного податку на прибуток, податків на багатство й розкіш.</i>	КПУ підтримала Податковий кодекс з малопрогресивним оподаткуванням.	Не виконано.
<i>Уведення та суворе дотримання державної монополії на видобуток нафти, газу, вугілля та інших корисних копалин, на виробництво і продаж спиртних напоїв і тютюнових виробів.</i>	Законодавча активність стосовно цього питання не принесла результату.	Не виконано.

Добробут

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Заробив – одержуй вчасно зарплату та пенсію, не нижчі від прожиткового мінімуму.</i>	За проектом Держбюджету-2012 прожитковий мінімум становитиме: з 1 січня – 1017 грн, з 1 квітня – 1037 грн, з 1 липня – 1044 грн, з 1 жовтня – 1060 грн, з 1 грудня – 1095 грн.	Проект.
<i>До 2010 року реальні доходи працюючих подвоюються.</i>	Середньомісячна заробітна плата на кінець 2007 року становила 1351 грн, у вересні 2010-го – 2176 грн. Станом на липень 2011 року – 2748,94 грн.	Не виконано.

Мінімальна зарплата в 2008 році становитиме 792 гривні.	На кінець 2008 року розмір мінімальної заробітної плати становив 605 грн.	Не виконано.
Частка заробітної плати у структурі собівартості продукції виростає до 60%.	Фракція КПУ одногосно підтримала законопроект «Блоку Литвина» щодо збільшення цього показника до 30%, проте законодавчий акт отримав усього 49 голосів.	Не виконано.
Мінімальна пенсія, соціальна допомога будуть не нижчими за 70% від середньої зарплати.	З квітня 2010 року розмір мінімальної пенсії за віком становить 706 грн, а розмір середньої місячної зарплати у вересні 2010 складав 2176 грн, тобто розмір мінімальної пенсії становить 32% середньої зарплати.	Не виконано.
Буде здійснюватися державна регуляція цін на основні продукти харчування, товари першої потреби, ліки, житло та послуги житлово-комунального господарства, а на їх підвищення у 2008 році буде проголошений мораторій.	Відповідні проекти були відхилені та зняті з розгляду.	Не виконано.
На освіту буде виділятися 10% коштів від ВВП, на науку – 3%.	Розмір ВВП України у 2009 році склав 914,7 млрд. У Державному бюджеті на 2010 рік Міністерство освіти і науки отримало загалом фінансування у розмірі майже 20 млрд грн, що становить 2,2% від розміру ВВП (замість обіцяних 13% в сукупності на дві сфери). Проект закону «Про внесення змін до статті 57 Закону України «Про освіту» (щодо пенсійного забезпечення педагогічних працівників)» відхилено. Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про науково-технічну діяльність» (щодо пенсійного забезпечення та покращення наукового статусу наукових працівників)» ухвалено в першому читанні, триває підготовка до другого.	Не виконано.
Будуть створені умови для забезпечення загальної зайнятості.	За прогнозами на 2011 рік, загальний рівень безробіття складе близько 7,6 – 8,2%.	Не виконано.
Ми гарантуємо одержання молоддю першого робочого місця.	У проекті Держбюджету-2012 закладені кошти на дотації роботодавцям, які надаватимуть молоді перше робоче місце. Наразі складно прогнозувати майбутнє цього положення та його реалізацію.	Не виконано.
Молодому населенню надаватимуться пільгові кредити на будівництво житла з наступним погашенням за рахунок держави 25% від їх розміру при народженні першої дитини, 50% – при народженні другої і 100% – третьої.	Не запропоновано відповідних законопроектів.	Не виконано.
Соціальні виплати при народженні другої та кожної наступної дитини збільшаться до 18,4 тис. гривень. Один із батьків, котрий виховав трьох і більше дітей, дістане право виходу на пенсію за 5 років до передбаченого нинішнім законодавством віку.	З 1 жовтня 2010 року розмір виплат за народження 1-ї, 2-ї, 3-ї та наступних дітей становить 13 904 грн, 28 440 грн та 90 000 грн відповідно. Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо збільшення розміру одноразової допомоги при народженні дитини), зареєстрований 30.11.2007 за ініціативою народного депутата від КПУ, відкликано.	Не виконано.
У 2008 році студентські стипендії підвищаться втричі. Щомісячна стипендія студентів-сиріт становитиме 1200 гривень.	Згідно із Державним бюджетом на 2008 рік, розмір стипендій учнів ПТУ збільшився в 1,6 разу, студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації – в 2,1 разу, III-IV акредитації – у 2,4 разу. Стипендії для сиріт було закладено у розмірі 1060 грн.	Не виконано.

<p><i>Буде забезпечена безоплатна якісна медична допомога, збільшена оплата праці медпрацівників.</i></p>	<p>У кінці 2007 року середньомісячна зарплата працівників у сфері охорони здоров'я становила 871 грн, станом на вересень 2010 – 1584 грн (зросла на 81%). Крім того, у 2007 році середньомісячна зарплата медпрацівників становила 65% середньомісячної зарплати загалом по економіці, а у вересні 2010 – вже 72%. Проте немає підстав стверджувати, що Комуністичній партії вдалося виконати обіцянку стосовно безоплатної та якісної медичної допомоги.</p>	<p>Не виконано.</p>
<p><i>Держава ліквідує дитячу безпритульність протягом трьох років.</i></p>	<p>Під час рейдів щодо запобігання дитячій безпритульності служби у справах дітей разом із міліцією протягом перших трьох місяців 2010 року виявили 5318 безпритульних дітей. Проте в реальності їх кількість може становити до 40 000.</p>	<p>Не виконано.</p>
<p><i>Буде розгорнута мережа доступних для кожної родини дитячих дошкільних і позашкільних установ, закладів безоплатного літнього відпочинку дітей, у тому числі на базі «Артеку» й «Молодої гвардії». На базі в даний час існуючих резиденцій президента України й державних дач діятимуть дитячі центри оздоровлення.</i></p>	<p>Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку та особливості функціонування дитячих центрів «Артек» та «Молода гвардія», зареєстрований 20.03.2009 за ініціативою всіх парламентських фракцій, ухвалений Верховною Радою та підписаний Президентом.</p>	<p>З обіцяного зроблено дуже мало, тому ця програма теза вважається не виконаною.</p>
<p><i>У 2008 році втричі збільшиться державне фінансування дитячих і молодіжних організацій.</i></p>	<p>Відповідних законопроектів не зареєстровано.</p>	<p>Не виконано.</p>
<p><i>Відновиться державне фінансування будівництва житла для незаможних громадян і пільговиків. На законодавчому рівні ми забезпечимо право на житло мешканців гуртожитків будь-яких форм власності.</i></p>	<p>Проект закону «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків», зареєстрований 26.02.2008 за ініціативою представників фракцій Партії регіонів, БЛ та КПУ, ухвалений Верховною Радою та підписаний Президентом.</p>	<p>Виконано.</p>
<p><i>Буде створена широка система дотацій, субсидій та кредитів для будівництва індивідуального й кооперативного житла на доступних умовах.</i></p>	<p>11.12.2008 за ініціативою представників КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про іпотечку» (щодо термінів виконання обов'язків за іпотечним договором)». Законопроект передбачає надання відстрочки для виконання громадянами зобов'язань за іпотечними договорами у випадку втрати роботи або перебування у вимушеній безоплатній відпустці. Розгляд документа відкладено.</p>	<p>Проект.</p>
<p><i>Держава у пріоритетному порядку фінансуватиме газифікацію, телефонізацію, будівництво житла для сільських лікарів і вчителів, будівництво й ремонт автомобільних доріг на селі.</i></p>	<p>Відповідних законопроектів не зареєстровано.</p>	<p>Не виконано.</p>
<p><i>Буде заборонена передача у приватну власність курортних і заповідних територій.</i></p>	<p>На законодавчому рівні питання не врегульовано.</p>	<p>Не виконано.</p>
<p><i>Упродовж 5-ти років громадянам повернуть їхні вкрадені державою грошові заощадження.</i></p>	<p>Відповідні проекти відхилено.</p>	<p>Не виконано.</p>
<p><i>Держава буде гарантувати реалізацію політичних прав громадян, права на працю, відпочинок, гідну зарплату й регульовані ціни, житло, гідну пенсію, безоплатну медичну допомогу й освіту та юридично відповідатиме за їх порушення.</i></p>	<p>Проект закону «Про кредитування на здобуття вищої освіти», котрий 30.11.2007 зареєстрували представники фракцій Партії регіонів, БЮТ та КПУ, повернений на доопрацювання. Проект закону «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (спеціальну освіту)», зареєстрований 24.12.2007 за ініціативою представниці фракції КПУ, знято з розгляду. 26.11.2007 за ініціативою представників фракції КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення зміни до статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (щодо мінімального розміру пенсії за віком)». Законопроект мав на меті поглибити диференціацію пенсій залежно від тривалості страхового стажу. Проект відхилено.</p>	<p>Не виконано.</p>

<i>Будуть забезпечені соціально-економічні й мовно-культурні потреби людей усіх національностей, що проживають в Україні. У новій редакції Конституції, запропонованій комуністами, російській мові буде надано статус другої державної при реальному забезпеченні державного статусу української мови. Неухильно виконуватиметься Європейська хартія регіональних мов і мов меншостей.</i>	Проект закону «Про мови в Україні» зареєстрований 07.09.2010 за ініціативою представників фракцій Партії регіонів, БЛ та КПУ. У проекті не згадується про надання російській мові статусу другої державної, їй надається статус регіональної, як і іншим мовам національних меншин, проте пропонується використовувати російську мову в різних сферах життя – освіті, ЗМІ, судочинстві, діловодстві, діяльності органів влади. Законопроект відхилено. Проект закону «Про внесення доповнення до Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» (щодо русинської мови)», зареєстрований 30.09.2010 представником фракції КПУ, знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.
<i>Основний закон встановить інститут подвійного громадянства на підставі міжнародних угод.</i>	Інститут подвійного громадянства не введений.	Не виконано.
<i>Буде гарантуватися свобода совісті й віросповідання. Держава захистить канонічне православіє від націоналістичної експансії та законодавчо заборонить діяльність тоталітарних сект.</i>	Обіцянка не підкріплена відповідними законопроектами.	Не виконано.
<i>Комуністи припинять фальсифікацію вітчизняної історії націоналістами, їхню наругу над святинами нашого народу, дискредитацію ними захисників Вітчизни, героїзацію зрадників і фашистів. Ми покладемо край злочинним спробам реабілітувати ОУН–УПА.</i>	Проект постанови «Про вшанування Дня пам'яті жертв терористичних банд ОУН–УПА», зареєстрований 03.09.2009 за ініціативою представника фракції КПУ, відхилено. Проект закону «Про статус і соціальний захист громадян України, які потерпіли від дій ОУН і УПА в 1939-1941 роках, в період Великої Вітчизняної війни та післявоєнних роках», зареєстрований 26.11.2007 за ініціативою представників фракції КПУ, відхилено та знято з розгляду.	Не виконано.
<i>Моральні й духовні цінності народу України будуть захищені, рішуче припинена пропаганда наживи, жорстокості, насильства, пияцтва та розбещеності.</i>	Проект закону «Про внесення змін та доповнень до деяких законодавчих актів України» (щодо протидії розповсюдженню дитячої порнографії), зареєстрований 25.05.2009 за ініціативою представників усіх парламентських фракцій, ухвалений Верховною Радою і підписаний Президентом. Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі»», зареєстрований 15.09.2010 за ініціативою представників усіх парламентських фракцій, знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.

Діяльність поза програмою:

- встановлення державної соціальної допомоги (50/25/15% від прожиткового мінімуму залежно від групи) на догляд інвалідам Великої Вітчизняної війни та війни 1945 року з імперіалістичною Японією.

Право

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Зі зняття обслуговування олігархів Верховна Рада перетвориться на інструмент справжнього народовладдя, забезпечення національних інтересів України та прав трудящих: робітників і селян, лікарів і вчителів, науковців і діячів культури, пенсіонерів і молоді, малих і середніх підприємців, військових і правоохоронців.</i>	06.12.2007 за ініціативою представників фракцій БЮТ та КПУ зареєстрований проект закону «Про газ (метан) вугільних родовищ». Законопроект, спрямований на підвищення безпеки шахтарської праці, ухвалений Верховною Радою та підписаний Президентом.	Виконано частково.
<i>Буде ліквідований інститут президентства. Україна стане парламентською республікою.</i>	Програмова теза не реалізована.	Не виконано.

<i>Доленосні питання внутрішньої та зовнішньої політики будуть вирішуватися тільки шляхом проведення всеукраїнських і місцевих референдумів.</i>	17.02.2010 за ініціативою представника фракції КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо предмета місцевих референдумів). У пояснювальній записці зазначено, що згідно із законопроектом питання перейменування вулиць, а також питання про переміщення чи знесення об'єктів культурної спадщини будуть розглядатися на місцевих референдумах. Законопроект відхилено.	Не виконано.
<i>Буде створена система народного контролю.</i>	Фракція КПУ не запропонувала законопроект або програму для реалізації/пояснення цієї ініціативи.	Не виконано.
<i>Функції ліквідованих державних адміністрацій перейдуть до виконавчих комітетів місцевих рад.</i>	Фракція не ініціювала ліквідацію державних адміністрацій.	Не виконано.
<i>Буде скасована недоторканність Президента, народних депутатів України, суддів, інших державних посадових осіб.</i>	Не зареєстровано жодного законопроекту, який би пропонував втілити цю ідею в життя.	Не виконано.
<i>Депутати всіх рівнів будуть здійснювати свої повноваження на основі імперативного мандата.</i>		Не виконано.
<i>Судді обиратимуться на певний термін безпосередньо громадянами з можливістю їх відкликання.</i>	Обіцянка не реалізована.	Не виконано.
<i>Буде посилені кримінальна відповідальність за корупцію.</i>	Проект закону «Про заходи державного фінансового контролю публічної служби» відхилено.	Не виконано.
<i>На вимогу громадян України та з метою посилення боротьби зі злочинністю комуністи внесуть на розгляд Верховної Ради законопроект про тимчасове поновлення смертного покарання за навмисне вбивство.</i>	30.04.2009 за ініціативою представників фракції КПУ зареєстрований проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо посилення кримінальної відповідальності за певні злочини). Автори законопроекту пропонували запровадити смертну кару за умисне вбивство. Проект відхилено і знято з розгляду.	Не виконано.
<i>Скорочення не менш ніж на 700 млн гривень витрат Державного бюджету у зв'язку з ліквідацією інституту президентства.</i>	Інститут президентства не ліквідовано.	Не виконано.
<i>Зменшення на 50% витрат на утримання державного апарату. Скасування соціально несправедливих пільг для вищих чиновників.</i>	Не втілено в життя.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- посилення адміністративної відповідальності за порушення законодавства про охорону праці;
- встановлення дати чергових виборів до Верховної Ради, Президента, депутатів місцевих рад;
- виділення Служби внутрішньої безпеки зі складу Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України;
- часткове вдосконалення порядку надання органами опіки та піклування дозволів на вчинення правочинів щодо нерухомого майна дітей;
- часткові зміни законодавства щодо відповідальності за корупційні діяння.
- врегулювання системи правовідносин, пов'язаних з використанням земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів.

Фракція Комуністичної партії України підтверджує свою можливість бути партнером будь-якої політичної сили, що перебуває при владі, без огляду на ідеологічні засади. Формальна опозиційність та мовчазна підтримка низки пропозицій БЮТ та Кабміну Ю.Тимошенко плавно еволюціонувала в підтримку пропозицій біло-блакитної влади зі збереженням риторики боротьби з олігархами. Як показує аналіз законотворчої діяльності представників КПУ, їх ідеологічна стійкість залишається ви-

ключно іміджевим питанням. Навіть якщо припустити, що фракція КПУ все ж віддана ідеології комунізму (чи взагалі лівим поглядам), то такі свої інтенції вони не реалізують у формі законодавчих ініціатив. Комуністи — почасти феномен українського політикуму, зокрема, завдяки своєму напрочуд стабільному електорату. Вже традиційна бездіяльність в парламенті не знижує градус політичної підтримки, який коливається на позначці 4-5%. Можливо, ленінський вогонь в очах харизматичного Петра Симоненка змушує виборця не зважати на парламентські прорахунки.

Саме з цієї ж причини КПУ не має приводів для хвилювання щодо наступної парламентської кампанії. Партії регіонів вигідна присутність «червоних» у Верховній Раді, які на електорат біло-блакитних особливо не зазіхають. Хвилюватися через застарілість політичної платформи чи відсутність альтернатив політики для влади — теж не проблема для комуністів, оскільки в серцях електорату їх ідеї вічно живі, а виконавча влада ніколи не була метою служителів серпа і молота. Чи знайомі представникам фракції КПУ сучасні тенденції в лівій ідеології, як, наприклад, єврокомунізм у ЄС, який міг би стати джерелом ідей для КПУ і методом залучення прихильності молоді з лівими поглядами, не відомо.

Подібна ідеологічна негнучкість і пасивність комуністів щодо власного політичного майбутнього цілком може обмежити парламентське життя КПУ ще максимум одним скликанням Верховної Ради. В інакшому випадку сьогоднішні «парламентські лівинці» завтра цілком можуть стати експонатом музею вимерлих політичних проектів України.

Фракція Народної партії у Верховній Раді України («Блок Литвина» до 19.11.2010)

Статистика

- Депутати фракції Народної партії стали авторами та співавторами 7-ми ухвалених законів, що становить 8% доробку парламентарів та 3,4% загального обсягу прийнятих законів.
- З них:
 - економіка є предметом 2-х законів (28,5%);
 - добробут громадян — 3 (43%);
 - право — 2 (28,5%).

Економіка

Тези програми	Виконання	Примітки
<i>Формування ефективної та справедливої економіки на інноваційних засадах і забезпечення на цій основі гідного рівня життя людей.</i>	Популістська мета, виконання якої чітко визначити неможливо. За умов низького рівня представництва Народної партії у виконавчій владі діяльність у цьому напрямі не проводилась.	Не виконано.
<i>Втілення народозберігаючої програми соціально-економічного розвитку.</i>	Програма не запропонована.	Не виконано.
<i>Заборона продажу рентабельних державних підприємств.</i>	Законодавча ініціатива від Народної партії у цій сфері відсутня.	Не виконано.
<i>Вирівнювання економічного розвитку регіонів з акцентом на пріоритетність малих і середніх міст.</i>	Неоднозначна теза, для виконання якої Народна партія не запропонувала конкретних ініціатив.	Не виконано.
<i>Зміцнення матеріально-фінансової бази малих міст і селищ за рахунок розширення бази оподаткування землі, введення податку на нерухомість і встановлення більш справедливого податку на прибуток.</i>	Народна партія підтримала урядовий проект Податкового кодексу, який частково посилює місцеві бюджети.	Виконано частково.

<i>Передача у власність територіальних громад об'єктів комунальної власності, котрі перебувають в обласному підпорядкуванні, зокрема: водоканалів, газових мереж, електромереж, теплоцентралей.</i>	30.04.2010 за ініціативою представників 4-х фракцій, в т.ч. й «Блоку Литвина», зареєстрований проект закону «Про внесення змін до ст. 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (щодо обліку та технічної інвентаризації)». Законопроект знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.
<i>Установлення прямих міжбюджетних фінансових відносин із державним бюджетом міст районного значення та селищ – районних центрів.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Сприяння розвитку малого й середнього бізнесу: зменшення податкового навантаження, спрощення процедури одержання мікрокредитів; створення державної системи підтримки починаючих підприємців, їх правовий захист.</i>	У Податковому кодексі, який підтримала фракція «Блок Литвина», передбачено спрощену систему оподаткування для суб'єктів малого підприємництва, при цьому їх звільнено від сплати податку на додану вартість.	Виконано частково.
<i>Здійснення комплексної реформи податкової системи, з передбаченням, зокрема, ліквідації податку на додану вартість; введення прогресивної системи оподаткування, за якої багаті платитимуть до 70%, а соціально не захищені прошарки населення будуть звільнитися від сплати податків.</i>	Народна партія підтримала урядовий проект Податкового кодексу, який не передбачає прогресивного оподаткування у такій мірі.	Виконано частково.
<i>Недопущення продажу земель сільськогосподарського призначення.</i>	Наразі влада поступово приймає положення, необхідні для скасування мораторію на продаж земель с/г призначення.	
<i>Притягнення до кримінальної відповідальності тих, хто займається земельним шахрайством і обдурюванням селян.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Земельного кодексу України» (щодо запобігання корупційним діям та хабарництву у сфері земельних відносин) відхилено.	Не виконано.
<i>Внесення змін до Земельного кодексу України з наданням повноважень міським, селищним радам з управління землями в межах території ради, чим затвердити пріоритет місцевого самоврядування.</i>	Запропонований «Блоком Литвина» проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо спрощення процедури розмежування земель державної та комунальної власності) частково відповідає цій програмній обіцянці. Втім його знято з розгляду.	Не виконано.
<i>Зниження єдиного земельного податку, скасування інших платежів і поборів із селян.</i>	Проект закону «Про єдиний податок для членів особистого селянського господарства» відхилено.	Не виконано.
<i>Введення державної реєстрації всіх орендарів земельних паїв і суворий контроль за розрахунками із селянами-орендодавцями.</i>	На сьогодні використання земельної ділянки без державної реєстрації договору про оренду вважається адміністративним порушенням.	Виконано.
<i>Державна підтримка сільських товаровиробників, легкий і зрозумілий вихід на закордонні ринки.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» (щодо вдосконалення механізмів підтримки сільськогосподарських підприємств)» відхилено. Щодо виходу на закордонні ринки йдеться у проекті закону «Про аграрні палати в Україні», зареєстрованому 01.10.2010 за ініціативою представника фракції «Блок Литвина». У законодавчому акті йдеться, з-поміж іншого, про те, що створення цих аграрних палат буде сприяти «проведенню дій, спрямованих на підтримку експорту аграрної продукції». Розгляд проекту відкладено.	Проект.
<i>Пільгове кредитування технічного переобладнання тих господарств, що використовують земельний пай за прямим призначенням.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Створення Фонду підтримки села для відродження й розвитку його інфраструктури.</i>	Фонд створено не було.	Не виконано.

Забезпечення села палиним із вітчизняних нафтопродуктів; установлення пільгових тарифів на електроенергію для селян.	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
Звільнення новоутворених сільських підприємств від податків терміном на п'ять років.	Механізм податкових канікул реалізовано у новому Податковому кодексі.	Виконано частково.
Надання молодим фахівцям безпроцентної позики, якщо вони збираються працювати на селі.	Фракція Народної партії не зареєструвала відповідних законопроектів.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- Розширення права на запозичення великих міст (з 500 тис. до 300);
- упорядкування складових бюджету розвитку міст;
- субвенції з бюджету на будівництво і ремонт доріг.

Добробут

Тези програми	Виконання	Примітки
Встановлення соціального стандарту споживання, що включатиме придбання житла, розумну вартість комунальних послуг, освіти, лікування, харчування.	Питання про доступність житла численним категоріям громадян залишається суспільно гострим. Немає фактів, які б підтверджували, що парламентська діяльність Народної партії привела до формування якісно нового стандарту споживання, котрий би охоплював увесь запропонований перелік потреб.	Не виконано.
Впровадження погодинної оплати праці, котра вже в 2008 році може становити 25 гривень за годину зі збереженням 40-годинного робочого тижня.	З 1 жовтня 2011 року мінімальна заробітна платня на годину становить 5,92 грн.	Не виконано.
Доведення частки оплати праці у виробничій сфері з 8% до 30% від собівартості продукції.	Відповідні законопроекти відхилено.	Не виконано.
Вироблення й реалізація реального механізму повернення втрачених заощаджень, у тому числі через участь громадян у приватизації ліквідних підприємств, надання їм землі, забезпечення лікування та навчання за рахунок бюджету.	Законодавча ініціатива у цьому напрямі від «Блоку Литвина» відсутня. 13.04.2010 БЛ не дав жодного голосу «за» під час голосування проекту закону представників Партії регіонів. Такий же результат щодо законопроекту, ініційованого Компартією.	Не виконано.
Виконання зобов'язань держави перед власниками приватизаційних документів (ваучерних сертифікатів).	У цьому напрямі Народна партія не зареєструвала законопроектів.	Не виконано.
Встановлення справедливих тарифів на комунальні послуги на основі їх якості, стану житла, платоспроможності його власників.	На сьогодні при визначенні тарифів на комунальні послуги не враховується якість цих послуг. Реформа ЖКГ проголошена владою одним із пріоритетів.	Не виконано.
Невідкладне розгортання на державному рівні комплексу заходів, спрямованих проти алкоголізму та наркоманії.	Законодавчі ініціативи торкалися лише окремих моментів проблеми.	Не виконано.
Заборона реклами алкогольних і тютюнових виробів, переривання телевізійних програм рекламними блоками.	За заборону реклами алкогольних напоїв та тютюнових виробів у ЗМІ проголосували 19 із 20 членів фракції «Блок Литвина» (18.03.2008).	Виконано.
Реальний ріст зарплат учителів, лікарів, працівників сфери культури до рівня середньої в економічних галузях; підвищення престижності праці в науковій сфері.	За даними Державного комітету статистики, у травні 2011 року середня місячна зарплата в економіці становила 2573 грн, зарплата у сфері освіти – 2027 грн, у сфері охорони здоров'я – 1751 грн.	Не виконано.

Надання працівникам установ культури, вчителям і лікарям статусу держслужбовців та додаткового окладу до щорічної відпустки на лікування.	Проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо надання статусу держслужбовця медичним, педагогічним і науково-педагогічним працівникам), зареєстрований 16.09.2008 за ініціативою представників фракції «Блок Литвина», готується до другого читання.	Проект.
Облік суми заборгованості (відповідно до ст. 57 Закону про освіту) при визначенні розміру пенсій працівникам установ освіти.	Зареєстровані законопроекти з цього питання відсутні.	Не виконано.
Повне забезпечення безкоштовними ліками інвалідів і дітей; жорсткий державний контроль за цінами на ліки.	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
Впровадження державної програми будівництва соціального житла в обсягах, що можуть реально задовольнити потреби соціально не захищених громадян.	19 народних депутатів з фракції «Блок Литвина» підтримали запропонований представниками фракції БЮТ законопроект щодо стимулювання будівництва соціального житла.	Виконано частково.
Створення Фонду майбутнього, з якого на персональний рахунок немовлят буде нараховуватися 25 тисяч гривень із наступним нарахуванням відсотків та індексацією по досягненні 18-річного віку.	Фонд майбутнього не створено. Законопроектів, які б стосувалися цього питання, не зареєстровано.	Не виконано.
Формування цілісного соціального пакету підтримки молоді.	Цілісного соціального пакету підтримки молоді не сформовано. Законопроектів, спрямованих на втілення цієї ідеї, Народна партія не зареєструвала.	Не виконано.
Надання молодим родинам безпроцентних кредитів на житло; при народженні першої дитини – погашення 25% кредиту, другої – 50%, третьої – повне погашення кредиту.	Народна партія не запропонувала законодавчих ініціатив для поліпшення ситуації у цій сфері.	Не виконано.
Реальне виконання конституційної норми щодо злочинності та безкоштовності вищої освіти: платною може бути лише друга вища освіта.	Державне замовлення у сфері вищої освіти має тенденцію до скорочення.	Не виконано.
Збільшення розміру стипендій до рівня середньої заробітної плати; відмінникам навчання – стипендія в подвійному розмірі.	Стипендії залишаються майже втричі меншими за середню заробітну платню. Стипендія відмінників незначно відрізняється від ординарної.	Не виконано.
Введення 20-процентної квоти для роботи молоді в усіх державних установах та органах влади.	Законодавчо не підкріплено.	Не виконано.
Впровадження гнучкого режиму праці й неповної зайнятості (за бажанням) для жінок-матерів; приділення особливої уваги працевлаштуванню безробітних людей передпенсійного віку; правовий захист людей найманої праці.	Щодо жінок-матерів Народна партія не зареєструвала законопроектів. Проект закону «Про запобігання дискримінації щодо осіб літнього і похилого віку в Україні» відхилено.	Не виконано.
Підвищення пенсій із доведенням упродовж наступних трьох років їх розміру до 80% від середньої заробітної плати в економіці.	Враховуючи постійний дефіцит Пенсійного фонду та впровадження пенсійної реформи, очікувати виконання цього пункту програми не варто.	Не виконано.
Забезпечення реальної соціальної, професійної та трудової реабілітації інвалідів I, II, III груп, удосконалення нормативно-правової бази в цьому питанні, що має забезпечити 100-процентне працевлаштування тих інвалідів, які мають бажання працювати.	«Блок Литвина» 19-ма голосами підтримав законопроект «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та(або) розумового розвитку», зареєстрований за ініціативою народного депутата від КПУ. Проект закону відхилено.	Не виконано.

<i>Безумовне виконання передбачених законодавством України соціальних гарантій військовослужбовцям, військовим пенсіонерам і членам їхніх родин; недопущення закриття військових госпіталів.</i>	Розгляд проекту закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань військової служби, соціального захисту військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби та членів їх сімей», зареєстрованого за ініціативою представників Партії регіонів, БЮТу та «Блоку Литвина», відкладено.	Проект.
<i>Складання карт екологічної ситуації з визначенням бюджетних витрат на оздоровлення регіонів; відшкодування підприємствами й організаціями завданого ними екологічного збитку.</i>	У Податковому кодексі, який підтримала фракція Народної партії, йдеться про збільшення екологічного податку вдвічі (платити мусять юридичні чи фізичні особи, які завдали шкоди довкіллю), а також про запровадження податку на викид двоокису вуглецю.	Виконано частково.
<i>Забезпечення європейських стандартів контролю за станом повітря, якістю питної води; впровадження системи надійної утилізації відходів.</i>	27.08.2010 «Блок Литвина» одногосно підтримав урядовий законопроект «Про Стратегію національної екологічної політики України на період до 2020 року».	Виконано частково.
<i>Збільшення площі земель природно-заповідного фонду, приведення до екологічно чистого стану всіх об'єктів індустрії відпочинку й тих, котрі мають історико-культурне значення.</i>	Фракція «Блок Литвина» проголосувала за ухвалення урядового Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів» (щодо охорони культурної спадщини).	Виконано.
<i>Повна заборона ввезення до України генетично модифікованих продуктів харчування.</i>	Фракція Народної партії не пропонувала відповідних ініціатив.	Не виконано.
<i>Недопущення ліквідації статусу громадян, що живуть у 3-й та 4-й чорнобильських зонах.</i>	Щодо цього питання фракція Народної партії законопроектів не зареєструвала.	Не виконано.
<i>Подолання дискримінації жінок у всіх сферах життя.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
<i>Відродження й затвердження високої духовності та моралі на основі християнських цінностей.</i>	Проект закону «Про внесення змін до Закону України «Про захист суспільної моралі», зареєстрований 15.09.2010 за ініціативою представників усіх парламентських фракцій, знаходиться на опрацюванні в комітеті.	Проект.
<i>Врегулювання мовної ситуації в Україні.</i>	13.11.2009 В.Литвин зареєстрував проект закону «Про внесення змін до деяких законів України» (щодо забезпечення прав споживачів). У законопроекті запропоновано доповнити інструкцію ліків однією з мов національних меншин. Законодавчий акт відхилено.	Не виконано.
<i>Здійснення реальних заходів для утвердження української нації як співдружності вільних громадян – незалежно від їхнього походження, мови, віросповідання й політичних переконань.</i>	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- запровадження попередження про небезпеку самолікування;
- Закон «Про рибальство та охорону водних біоресурсів».

Право

Тези програми	Виконання	Примітки
Повернення до мажоритарної системи виборів у Верховну Раду й місцеві органи влади.	Не зареєстровано відповідного законопроекту. Проект закону «Про вибори народних депутатів України», розроблений Міністерством, пропонує мішану систему.	Не виконано.
Впровадження механізму звітності народних депутатів та їх відкликання.	19.02.2008 за ініціативою представників фракції «Блок Литвина» зареєстрований проект закону «Про вибори народних депутатів України». У пояснювальній записці йдеться про те, що документ спрямований на встановлення політичної відповідальності парламентських партій за виконання власних обіцянок. Законопроект знаходиться на опрацюванні у профільному комітеті.	Проект.
Скасування депутатської недоторканності й ліквідація всіх депутатських привілеїв.	20.10.2009 фракція «Блок Литвина» не дала жодного голосу «за» під час голосування законопроекту щодо обмеження депутатської недоторканності (автори – представники фракцій НУНС та БЮТ).	Не виконано.
Скорочення вдвічі державного апарату управління та витрат на його утримання з посиленням повноважень органів місцевого самоврядування.	Починаючи з 2007 року відбулось не скорочення державного апарату на 50%, а збільшення на 2%. Адміністративна реформа, запроваджена Президентом, триває, проте значного скорочення чиновників не відбулося.	Не виконано.
Зменшення складу Кабінету Міністрів України.	Фракція Народної партії не розробила відповідних законопроектів. Адміністративна реформа, ініційована Президентом, включає схожу пропозицію.	Не виконано.
Прирівнювання корупції до державної зради.	Ініціативи від фракції Народної партії відсутні.	Не виконано.
Впровадження обов'язкового декларування доходів і витрат не тільки держслужбовцями, а й членами їхніх родин, усіма особами, що розпоряджаються їхнім майном.	Ідея не знайшла законодавчого втілення з боку фракції Народної партії.	Не виконано.
Позбавлення пенсійного забезпечення тих держслужбовців, котрі були притягнуті до відповідальності за хабарництво, зловживання службовим становищем.	Законодавчі ініціативи відсутні.	Не виконано.
Обов'язкова конфіскація незаконно придбаного майна як у держслужбовців, так і в їхніх найближчих родичів.	Ідея не знайшла законодавчого втілення з боку фракції Народної партії.	Не виконано.
Скасування умовних термінів та амністії для засуджених за корупцію.	Не втілено в життя.	Не виконано.

Діяльність поза програмою:

- посилення адміністративної відповідальності за порушення охорони праці;
- визначення дати чергових виборів;
- вдосконалення порядку надання органами опіки та піклування дозволів на вчинення правочинів щодо нерухомого майна дітей.

Фракція Народної партії у Верховній Раді України, як і КПУ, є парламентським феноменом. Ця найменша фракція взяла участь у двох політично протилежних коаліціях, підтримала двох різних президентів, співпрацювала з двома різними прем'єр-міністрами, і при всьому цьому до сьогодні зберігає за собою посаду Голови Верховної Ради. Народній партії вдається не стільки ефективно відстоювати потреби свого базового електорату — аграріїв, — скільки боронити інтереси свого лідера — Володимира Литвина. Парламентська діяльність фракції свідчить, що активне лобі пропозицій, які б пішли на користь українському селу, практично відсутнє. Виконання власних передвиборних обіцянок реалізується переважно завдяки підтримці ініціатив інших партій та блоків. Зрозуміло, що мала кількість депутатів не дозволяє проводити інтенсивну та ефективну законотворчу роботу, втім концентрація зусиль на відстоюванні власних положень фактично відсутня.

Завершення каденції Верховної Ради України шостого скликання ставить перед Народною партією кілька викликів, але проблем виборців вони мало стосуються. По-перше, це ухвалення закону про вибори — Народна партія зацікавлена у мажоритарній складовій. По-друге, потенційне злиття з Партією регіонів — у такому випадку турбуватися про власне політичне майбутнє на найближчі роки не варто, принаймні Володимирові Литвину. Такий крок певною мірою звільнить нішу «партії селян» — цим варто було б скористатися опонентам чинної влади. Чи поглибить електоральну експансію Партії регіонів у Центральну та Західну Україну входження до неї Литвина, питання неоднозначне. Але сам нинішній Голова Верховної Ради більше зацікавлений у регіоналах, аніж вони у ньому: потенційне підвищення виборчого бар'єру може залишити Народну партію за стінами парламенту. До того ж над сивочолим політиком висить нерозв'язане питання справи Г.Гонгадзе.

Потенційно Володимир Литвин може привнести певне ідеологічне оновлення Партії регіонів. У протилежному випадку у Народної партії залишився лише рік для того, щоб довести своєму виборцеві необхідність продовження власного політичного існування. Враховуючи інертність фракції, прогнозувати спалах активності не варто. Проте чи візьмуть до уваги потенційні прихильники Народної партії той факт, що вона так і не спромоглася стати адвокатом інтересів селян у законодавчій владі, покажуть наступні вибори.

Загальні висновки

- За перше півріччя 2011 року парламент остаточно втратив роль продуцента політичних альтернатив;
- ініціатива законотворчості змістилася в площину виконавчої влади;
- парламент став своєрідним додатком до виконавчої вертикалі, який надає чинності пропозиціям Кабінету Міністрів, Президента та Національного банку України;
- парламентські фракції втратили орієнтацію на інтереси виборця та на власну передвиборну програму: у випадку опозиції це сталося через пріоритетність збереження власного існування, у випадку влади — через монополізацію закладання порядку денного Кабінетом Міністрів;
- природа існування чинного скликання Верховної Ради України консервує політичну думку та блокує генерацію нових політичних платформ;
- фрагментація фракцій БЮТ і НУНС розпорошує відповідальність перед виборцем і формально знімає з них провину за недотримання власних передвиборних платформ;
- специфіка діяльності парламентарів та організацій всередині Верховної Ради (голосування депутатів, робота комітетів, комісій тощо) вказує на необхідність перегляду та удосконалення механізмів роботи парламенту задля підсилення політичної та індивідуальної відповідальності, оптимізації бюджетних витрат та налагодження реальної двосторонньої політичної комунікації «партія-виборець» та «депутат-виборець»;
- події першого півріччя 2011 року підтвердили небезпеку існування політичних проектів, прив'язаних до особистості лідера — за їх відсутності/вимушеної бездіяльності ефективність роботи партії чи блоку наближається до нуля;
- потенційне поглиблення політичних зв'язків з ЄС змусить партії провести ревізію власних ідеологічних засад; європейський досвід політичної боротьби та політичні платформи окремих партій мають стати джерелом оновлення політичної пропозиції в Україні задля поглиблення інтеграційних процесів;
- ідеологічні засади діяльності партій є дуже розмитими, ключовим інтересом є політична вигода, при чому переважно короткотермінова; потенційне укрупнення політичних сил повинно протистояти таким тенденціям;
- діяльність парламентських фракцій укотре доводить, що Верховна Рада не виконує функцій безпосередньо представницького органу; фракції ж почасти є символічною репрезентацією недоліків української демократії: залежності від олігархів, орієнтації на особистість лідера, меркантильності та егоїстичного прагматизму;
- для розвитку громадянського суспільства в Україні необхідно стимулювати інтерес громадськості до механізмів підзвітності партій та Верховної Ради, звертати увагу не лише на скандальні закони та події, але й на ті, що значно впливають на становище та подальший розвиток політичної системи України.

Хронологія парламентських подій (січень-вересень 2011 року)

Протягом дев'яти місяців 2011 року Верховна Рада України схвалила низку реформ, запропонованих урядом, та змінила конфігурацію своїх політичних сил. Хронологічний перелік найпомітніших подій у парламенті свідчить, що народним депутатам різних фракцій не часто вдається знайти спільну мову задля вирішення найважливіших питань, пов'язаних з життям країни.

Січень

02/01/2011

Набув чинності закон про захист персональних даних, ухвалення якого правозахисники називають кроком до обмеження свободи слова та свободи доступу до інформації.

13/01/2011

Верховна Рада ухвалила закон про доступ до публічної інформації.

19/01/2011

Парламент готовий на початку лютого проголосувати за зміну Конституції, відповідно до якої парламентські вибори мають відбутися у жовтні 2012 року.

22/01/2010

Президент Віктор Янукович заявив, що влада не нав'язуватиме країні свого бачення конституційних змін.

Лютий

01/02/2011

Верховна Рада внесла зміни до Конституції у частині призначення дати наступних виборів Президента та Верховної Ради. За відповідне рішення проголосували 310 народних депутатів: 180 від Партії регіонів, 7 – БЮТ-Б, 41 – НУНС, 25 – КПУ, 20 – Народної партії, 37 від позафракційних.

Таким чином, згідно з ухваленими змінами, чергові парламентські вибори відбудуться у жовтні 2012 року, а президентські – у березні 2015 року.

03/02/2011

Президент Віктор Янукович підписав закони «Про доступ до публічної інформації» та «Про інформацію», а також зміни до Конституції в частині термінів повноважень Верховної Ради та глави держави.

09/02/2011

Три народних депутати оскаржили в Конституційному Суді зміни до Основного закону щодо дати парламентських і президентських виборів.

15/02/2011

Україна не підписала заяву країн «Вишеградської четвірки» (Угорщина, Польща, Словаччина і Чехія), Німеччини та Австрії про порушення прав людини і демократичних свобод у Білорусі.

23/02/2011

У Верховній Раді зареєстрований законопроект щодо впровадження смертної кари як виду покарання. Відповідні зміни до Кримінального кодексу ініціювали комуністи Петро Симоненко, Валерій Бевз та Ігор Алексеев.

Березень

02/03/2011

- Опозиція зібрала 107 підписів народних депутатів за відставку уряду Миколи Азарова.
- У Верховній Раді створено партійну групу «Наша Україна». Про це на брифінгу заявив глава політради «Нашої України» Валентин Наливайченко. За його словами, до групи увійшли 11 депутатів: Станіслав Аржевітін, Володимир В'язівський, Лілія Григорович, Володимир Карпук, Юрій Ключковський, Микола Кульчицький, Віктор Матчук, Григорій Омельченко, Андрій Парубій, Зиновій Шкутяк, Петро Ющенко.

15/03/2011

- Верховна Рада ухвалила у другому читанні законопроект про засади запобігання і протидії корупції, за винятком трьох статей. За внесений Президентом Віктором Януковичем проект закону проголосували 330 народних депутатів.
- Водночас статті №№ 1, 11, 12 та прикінцеві положення парламентарі відправили на повторне друге читання. Так, стаття № 1 містить визначення термінів у законі, стаття № 11 стосується спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, стаття № 12 має відношення до фінансового контролю.

17/03/2011

Верховна Рада України ухвалила власний кошторис на 2011 рік у розмірі 980 млн грн.

Квітень

01/04/2011

У повному обсязі набув чинності Податковий кодекс. Відповідно до нього, новостворені компанії можуть скористатися податковими канікулами. Натомість у підприємців-«спрощенців» з'явилися серйозні проблеми.

07/04/2011

- Віктор Янукович висловив незадоволення результатами діяльності влади за перший рік свого президентства. Про це він сказав під час виступу в парламенті зі щорічним посланням до народних депутатів. *«Даючи загальну оцінку роботі влади за минулий період, чи можу я бути задоволений першими підсумками? Випереджаючи критиків та опонентів огразу і відкрито скажу – ні. Із задумів та планів на 2010 рік ми спромоглися реалізувати щонайбільше третину»,* – сказав Янукович. Низьку ефективність влади він пояснив тим, що *«влада і суспільство не були готові до запропонованих змін»*.
- Президент Віктор Янукович виступив за підвищення прохідного бар'єра до Верховної Ради. Про це йшлося у тексті друкованої версії щорічного послання Президента до Верховної Ради *«Модернізація України – наш стратегічний вибір»*, обсягом 400 сторінок. *«За умови збереження пропорційної системи прохідний бар'єр має бути диференційованим – для партій 4 %, а для блоків 5 %, з поступовим зростанням на 1 % для кожної нової партії, що входить у блок, крім перших двох»,* – зазначено в документі.
- Верховна Рада ухвалила в цілому законопроект *«Про засади запобігання і протидії корупції в Україні»*.

27/04/2011

Чотирнадцять опозиційних партій виступили з вимогою до Президента Віктора Януковича і Верховної Ради терміново скасувати «харківські угоди».

30/04/2011

Президент Віктор Янукович застосував право вето до Закону «Про забезпечення комерційного обліку природного газу». Підставою для такого рішення стало те, що *«запровадження деяких положень закону могло призвести до звуження прав громадян України на отримання належного енергопостачання»*.

Травень

09/05/2011

Набув чинності Закон «Про доступ до публічної інформації», який передбачає 5-денний термін відповіді на інформаційний запит або ж 48-годинний — у випадку надзвичайної ситуації.

11/05/2011

- Фракції БЮТ-Б та НУНС залишили сесійну залу на знак протесту. Як заявив з парламентської трибуни лідер фракції «Блок Юлії Тимошенко — «Батьківщина» Іван Кириленко, у середу має початися «безпрецедентний судовий процес над Юлією Тимошенко». *«Фракція покидає зал і йде захищати свого лідера»*, — зазначив він.
- Україна приступила до головування в Раді Європи.

17/05/2011

- Верховна Рада ухвалила зміни до законодавства щодо державних закупівель. За відповідний законопроект проголосував 231 депутат.
- У документі, зокрема, уточнено підстави для застосування процедури закупівлі в одного учасника та встановлено новий механізм застосування процедури такої закупівлі, відповідно до якого відсутня необхідність отримувати погодження уповноваженого органу у сфері державних закупівель.
- Також, згідно з документом, органи, які уповноважені на здійснення контролю у сфері закупівель, не мають права втручатися у проведення процедур закупівель.

18/05/2011

- Уряд звернувся до Верховної Ради з проханням невідкладно розглянути внесені ним зміни до Податкового кодексу. Про це на засіданні Кабміну заявив Прем'єр-міністр Микола Азаров. *«Уряд затвердив зміни до Податкового кодексу, вони зареєстровані у Верховній Раді; уряд просить парламент розглянути цей законопроект як невідкладний»*, — сказав він.
- Азаров також заявив, що дискусії з представниками бізнесу *«дали відповідь на всі питання, які ставили до влади підприємці»*. За його словами, у законопроекті передбачено скасування штрафних санкцій за несплату єдиного соціального внеску платниками єдиного податку, нарахованого з липня 2010 року; звільнено від такої сплати спрощенців, пенсіонерів, інвалідів.

20/05/2011

Апарат Верховної Ради погодився надати декларації про доходи всіх народних депутатів.

Червень

01/06/2011

- Верховна Рада відмовилася включити до порядку денного законопроект про введення в Україні суду присяжних. За відповідне рішення проголосував 101 депутат з 226 необхідних. Законодавчий акт про суд присяжних ініціювали народні депутати Сергій Власенко (БЮТ-Б) та Геннадій Москаль (НУНС).

08/06/2011

Кабінет Міністрів зареєстрував у Верховній Раді законопроект про введення нових документів, що засвідчують українське громадянство. Він передбачав заміну внутрішнього паспорта на посвідчення громадянина України та використання за кордоном паспорта громадянина України з біометричними даними власника.

14/06/2011

- Президент Віктор Янукович виступив з вимогою до парламенту протягом сесійного тижня (14-17 червня) ухвалити законопроект про пенсійну реформу. Вимогу озвучив представник Президента у Верховній Раді Юрій Мірошніченко. Також глава держави зобов'язав Верховну Раду ухвалити Закон «Про гарантії держави виконання рішень суду».
- У доопрацьованому урядом законопроекті про пенсійну реформу, як і раніше, міститься багато непопулярних норм, зокрема, про підвищення пенсійного віку для жінок від 55 до 60 років на 6 місяців щороку протягом 10 років.
- Заплановано збільшити мінімально необхідний страховий стаж для отримання пенсії за віком від 5 до 15 років і підвищити нормативну тривалість страхового стажу для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі для жінок з 20 до 30 років, для чоловіків — з 25 до 35 років. Не змінилися пропозиції щодо збільшення віку виходу на пенсію для чоловіків-держслужбовців — 62 роки.

15/06/2011

Депутати відмовились включити до порядку денного питання про денонсацію «харківських угод»: за проголосували 113 депутатів — переважно з фракцій НУНС та БЮТ-Б.

16/06/2011

Верховна Рада ухвалила за основу проект закону про реформування пенсійної системи. За проголосували 245 депутатів: 187 регіоналів, 13 нашоукраїнців, 5 представників групи «Реформи заради майбутнього», 20 депутатів з Народної партії, 10 позафракційних.

29/06/2011

Апарат Верховної Ради відмовився називати імена й загальну кількість помічників-консультантів, які працюють із народними депутатами. За законом про статус народних депутатів, кожен із 450 обранців може мати 31 помічника-консультанта. При цьому чотири з них можуть бути зараховані в штат і отримати статус держслужбовця з зарплатнею з Державного бюджету.

Липень

04/07/2011

Фракція БЮТ-Б відмовилась брати участь у засіданнях парламенту протягом тижня. Про це заявив лідер фракції Іван Кириленко. *«Було прийнято рішення, що фракція в абсолютній більшості буде працювати в залі Печерського суду, — зазначив він. — В умовах, коли відхилені всі клопотання, коли не беруться до уваги аудиторські висновки, ми змушені бути там, в залі суду, і контролювати цей процес».*

05/07/2011

Верховна Рада України скасувала обов'язковий техогляд автомобілів.

07/07/2011

- Верховна Рада ухвалила в цілому пакет поправок до Податкового кодексу. Законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу та деяких законодавчих актів» (щодо удосконалення деяких норм Податкового кодексу) підтримали 264 депутати.
За словами голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики Віталія Хомутинника, до законопроекту було подано близько 600 поправок, 367 з яких комітет врахував.
Очільник фінансового комітету зауважив, що закон направлений на зменшення навантаження щодо єдиного соціального внеску. Зокрема, передбачено скасування обмежень стосовно віднесення на витрати платника податку на прибуток витрат на придбання товарів (робіт, послуг) у фізичних осіб — платників єдиного податку; фізичним особам, які працюють на єдиному податку, дозволено реєструватися платниками ПДВ; введено мораторій на планові та непланові перевірки суб'єктів малого підприємництва до набрання чинності положеннями, що стосуються спрощеної системи оподаткування.

- Депутати Верховної Ради ухвалили в другому читанні і в цілому урядовий проект пенсійної реформи. За відповідне рішення проголосували 248 депутатів: від Партії регіонів — 188, НУНС — 11, від «Реформ заради майбутнього» — 18, «Народної партії» — 20, позафракційних — 11. Розгляд законопроекту тривав 8,5 годин. Народні депутати не підтримали абсолютну більшість поправок. Проект закону передбачає підвищення пенсійного віку для жінок до 60 років, збільшення страхового стажу до 30 років для жінок та 35 для чоловіків. Пенсійний вік чоловіків-держслужбовців підвищено до 62-х років. Розмір максимальної пенсії для осіб, що втратили працездатність, обмежується на рівні 10 мінімумів, тобто 7640 гривень. Також зменшено з 90 до 80% заробітну плату для обрахування пенсій держслужбовців. Народні депутати залишили у проекті пенсійної реформи норму про те, що максимальна пенсія обмежується 10 мінімумами доходів.

Серпень

04/08/2011

Фракція «БЮТ-«Батьківщина» звернулась до Конституційного Суду щодо неконституційності внесення змін до Державного бюджету.

05/08/2011

«Батьківщина» оголосила безстрокову акцію протесту під Печерським судом. Відповідне рішення ухвалили в штабі партії одразу після арешту Юлії Тимошенко.

10/08/2011

Центральна виборча комісія оцінила витрати на проведення виборів Верховної Ради 2012 року в 1,05 млрд грн.

23/08/2011

Лідер політичної партії «Фронт змін» Арсеній Яценюк вніс у Верховну Раду проект закону «Про порядок імпичменту Президента». Законопроект зареєстрований у парламенті 23 серпня за номером 9066. *«Протягом всієї української незалежності президенти України, які обиралися народом, були над цим народом, а не разом із ним. Інститут президента перетворився на інститут благ, привілеїв, грошей, корупції, а не відповідальності»,* — заявив Арсеній Яценюк.

Законопроект передбачає, що ініціювати початок процедури імпичменту Президента може 1/5 конституційного складу парламенту (90 народних депутатів). Подальша процедура потребуватиме 226 голосів, як це й передбачено Конституцією.

Вересень

06/09/2011

Спікер Володимир Литвин відкрив дев'яту сесію Верховної Ради України шостого скликання (вересень 2011 — січень 2012 року). Цього ж дня було проведене урочисте засідання Верховної Ради з нагоди 20-ї річниці Незалежності України.

На засіданні парламенту був присутній Президент Віктор Янукович, Прем'єр-міністр Микола Азаров, члени уряду, президенти України Леонід Кравчук (1991-1994) та Леонід Кучма (1994-2005), голови Конституційного Суду, Вищого адміністративного суду тощо. Усіх представників влади опозиція зустрічала вигуками «Ганьба!».

09/09/2011

Президент Віктор Янукович підписав Закон «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи».

13/09/2011

Верховна Рада зареєструвала законопроект про амністію Юлії Тимошенко та Юрія Луценка. Його автор, народний депутат Геннадій Москаль, у мотивувальній частині зазначає: *«Законопроект роз-*

роблено з метою утвердження політичних свобод та демократичних цінностей в Україні, поліпшення міжнародного іміджу, усунення перешкод на шляху інтеграції України у Європейський Союз, припинення звинувачень влади у кримінальному переслідуванні опозиційних лідерів та відповідно до статті 92 Конституції України і Закону України «Про застосування амністії в Україні».

20/09/2011

Воїни-афганці й чорнобильці біля парламенту організували акцію протесту, під час якої знесли огорожу навколо Верховної Ради і здійснили штурм будівлі.

23/09/2011

- Верховна Рада відмовилася ухвалити закон про заборону перевірки ЗМІ під час виборчої кампанії. За відповідний законодавчий акт проголосували лише 125 депутатів: від Партії регіонів — 1, «БЮТ-«Батьківщини» — 55, НУНС — 26, від «Реформ заради майбутнього» — 19, Народної партії — 20, позафракційних — 4. З Компартії не проголосував жоден депутат.
- Верховна Рада передбачила впровадження документів, що засвідчують особу і громадянство України і містять біометричні дані.

27/09/2011

- Народний депутат В'ячеслав Кириленко під час засідання КОДу запропонував опозиції підписати проект *Угоди про спільну опозиційну діяльність фракцій «Блок Юлії Тимошенко» — «Батьківщина» та «Наша Україна — Народна самооборона» у Верховній Раді.*
- У преамбулі до документа між сторонами фіксується домовленість про участь у виборах усіх політичних сил, які входять до «БЮТ-«Батьківщини» та НУНС, на засадах спільних виборчих списків, а також погодження кандидатів у мажоритарних округах.

28/09/2011

Президент Віктор Янукович вніс у Верховну Раду проект закону про декриміналізацію економічних злочинів. У тексті законопроекту про пом'якшення покарання за економічні злочини не передбачені зміни до пункту статті Кримінального кодексу, за яким судять Юлію Тимошенко.

Опозиція здає позиції

Ольга Бурга, експерт Фундації
«Відкрите суспільство»

Незалежно від того, як довго Юлія Тимошенко сидітиме у в'язниці, день винесення їй судового вироку засвідчив очевидну річ: якщо в Україні і є реальна опозиція чинній владі, то це аж ніяк не та, що існує в парламенті.

«Не очікували... йдемо гумати, що робити галі» — така реакція народних депутатів-опозиціонерів на сім років тюрми для лідера «Батьківщини» свідчить про відсутність стратегії та системності в їх діяльності.

З поворотом Партії регіонів у бік євроінтеграції ідеологічне розмежування між владою і опозицією змістилося в площину особистостей, де на одному полюсі знаходиться Віктор Янукович, на другому — Юлія Тимошенко, за спиною якої — тіні претендентів на віртуальний трон головного опозиціонера.

За рік до чергових парламентських виборів Верховна Рада може змінити правила гри — зареєстрований депутатами від більшості законопроект передбачає повернення України до пропорційно-мажоритарної системи. Від нових виборчих правил значною мірою залежатиме політичне обличчя парламенту наступного скликання. Однак вже зараз можна припустити, що, незалежно від того, яким буде закон, теперішнім парламентським опонентам владної команди і самій Партії регіонів навряд чи можна розраховувати на широку підтримку людей. Упродовж року, що минає, вони разом доклалися до нівелювання ролі парламенту і через свою пасивність остаточно підірвали довіру громадян до себе. Декларації та заклики не стали панацеєю для знесиленої та роз'єднаної опозиції напередодні парламентської кампанії. До того ж після арешту Ю.Тимошенко та Ю.Луценка зник потужний центр тяжіння для протестних сил.

Хронічна розпорошеність опозиції у 2011 році призвела до небезпечного стану. Протягом року опозиційні фракції парламенту продовжували втрачати своїх депутатів: до числа тих, хто або перейшов до складу сформованої Партією регіонів більшості, або голосував синхронно з нею вже у 2010 році, додавалися нові. Наприкінці березня кілька біло-червоних депутатів стали під прапори Регіонів. Лідер партії «Батьківщина» не забарилася із заявою у Твіттері про початок нової кампанії скупки так званих «тушок». Процес відтоку депутатів триває й донині. Серед головних причин переходу багато хто з перебіжчиків називає збереження власного бізнесу (всупереч забороні суміщати парламентську діяльність з веденням бізнесу) та лояльного ставлення з боку влади. Схожа «еміграція» відбувається і в опозиційній фракції НУ-НС.

Втрата кадрів виявилася фатальною для парламентської опозиції: вона остаточно втратила потужність блокувати рішення більшості. Та, у свою чергу, продовжувала дружно, не особливо вникаючи у зміст, голосувати за президентські та урядові ініціативи і законодавчо їх підтримувати. Тож дев'ять місяців 2011 року стали підтвердженням того, що збудована Президентом Віктором Януковичем роком раніше (після повернення чинності Конституції 1996 року) вертикаль виконавчої влади зміцнилася і продовжує викривлювати баланс між гілками влади. Значення парламенту як представника інтересів української громади прямує до нуля.

За 2011 рік можливості впливу парламентської опозиції на законодавчий процес значно обмежилися, що ще більше знизило якість роботи Верховної Ради: альтернативи та слушні пропозиції від «чужих» депутатів більшість безоглядно відкидає. Контрольні функції «меншовиків» у Верховній Раді також мають переважно формальний характер. Тож упродовж січня-вересня 2011 року беззастережною підтримкою більшості користувалися проекти законів від Партії регіонів. З-поміж ухвалених минулої сесії законів більше половини ініціювали Президент Віктор Янукович та уряд Миколи Азарова. Свою активність вони пояснювали потребою негайного впровадження реформ. Зазвичай

народні депутати від більшості ухвалювали закони без попереднього обговорення і, таким чином, перекладали всю відповідальність за них на уряд.

Активність опозиції, яка зневірилася у можливості підтримки парламентом запропонованих нею проектів, щодня зменшувалася. Так, частка законопроектів, підготовлених **фракцією «Блок Юлії Тимошенко – «Батьківщина»** (другою за чисельністю у Верховній Раді України), цього року склала менше третини від усіх, написаних парламентом. Серед ухвалених законів відсоток ще менший – лише 12%. А тому цілком зрозуміло, що більшість передвиборних обіцянок, втілених у запропонованих парламенту законопроектах, залишаються невиконаними. Серед них, зокрема, намагання змінити на користь дрібного та середнього бізнесу Податковий кодекс, знизити податкове навантаження, зруйнувати неприродні монополії, перетворити Україну на інвестиційно привабливу країну. Не вдалося схилити депутатську більшість і до ухвалення розробленої у 2008 році урядом Ю.Тимошенко Програми приватизації на 2008-2012 роки. Крім того, у передвиборній програмі БЮТ є низка обіцянок, до втілення яких у депутатів цієї фракції не дійшли руки. Зокрема, це зменшення споживання газу та нафтопродуктів, добудова транзитного трубопроводу «Одеса-Броди-Плоцьк-Гданськ», оприлюднення інформації щодо реальних власників ЗМІ. Не було також обіцяних законодавчих ініціатив щодо угоди між журналістами та редакціями для забезпечення чесності редакційної політики.

Крім відвертого ігнорування законодавчих ініціатив «БЮТ-«Батьківщини» парламентською більшістю на чолі з Партією регіонів та переходу до її лав багатьох ще недавно відданих Ю.Тимошенко депутатів, існує ряд інших причин низької активності цієї фракції. Зокрема, виснажливе та набридле виборцям з'ясування з іншими опозиційними силами питання, хто з них головний опозиціонер. Чималого удару партії лідерського типу, якою вважають «Батьківщину», завдав арешт та судовий процес над головою партії Ю.Тимошенко. Як наслідок, низька парламентська активність бютівців перейшла в масове ігнорування пленарних засідань (часто у сесійній залі немає по 50-70 депутатів) та посилення позапарламентських форм роботи. Передусім це організація громадської підтримки заарештованої Ю.Тимошенко та особиста присутність депутатів у залі суду, де проходило слухання кримінальної справи. Нечисленність акцій солідарності з Ю.Тимошенко біля Печерського суду може свідчити як про незадоволення громадян діяльністю опозиції в парламенті, так і про байдужість населення стосовно долі екс-прем'єра.

Серед причин розчарування виборців у політичній силі під проводом Ю.Тимошенко можна назвати й деякі законодавчі ініціативи колишніх бютівців, які, долучившись до парламентської більшості, у деяких питаннях суттєво відхилилися від виборчих обіцянок БЮТ-Б. Наприклад, обраний за партійним списком «Блоку Юлії Тимошенко» Володимир Пилипенко вніс на розгляд парламенту проект закону «Про судоустрій і статус суддів» (щодо вдосконалення порядку оприлюднення податкової декларації судді). Народний депутат запропонував скасувати норму цього закону, яка зобов'язує суддів загальної юрисдикції щороку надавати для оприлюднення на сайті Державної судової адміністрації декларацію про майновий стан і доходи, оскільки чинний порядок, на думку автора проекту, порушує принцип незалежності суддів. Пропонується також скасувати норму, яка зобов'язує суддю вказувати у своїй декларації, на що він витрачає гроші, якщо разові видатки перевищують розмір його місячного заробітку. На думку В.Пилипенка, незалежності суддів сприятиме й скасування вимоги вказувати відомості про видатки членів їх сімей та осіб, з якими вони спільно проживають або пов'язані спільним побутом. Ці пропозиції прямо суперечать виборчим зобов'язанням політичної сили, за списками якої Володимир Пилипович пройшов до парламенту і яка обіцяла виборцям «запровадити декларування витрат державними посадовими особами й держслужбовцями та посилити кримінальну відповідальність за корупційні дії». Не додають довіри до БЮТ-Б і намагання чільних її представників критикувати рішення чинної влади, «забуваючи» про аналогічні кроки попереднього уряду на чолі з Ю.Тимошенко.

«Нещодавно ухвалені Верховною Радою поправки до закону про пенсійну реформу фактично заморозжують пенсії, адже вони будуть нараховуватися, виходячи з розрахунку середньої зарплатні на 2007 рік, а не за 2009, як пропонували представники опозиції», – сказав 13 вересня в ефірі «5 каналу» один із бютівських економістів, народний депутат України Андрій Павловський. Він наголосив, що 2009 року показник середньої зарплати по країні був на 900 гривень з гаком більший, ніж 2007-го, і якби при пенсійних розрахунках взяли за основу його, то це збільшило б пенсії в середньому на 200

гривень. Однак опозиційний депутат «забув», що уряд Партії регіонів нічого нового не винайшов, а лише скористався ноу-хау Ю.Тимошенко, яка на посаді прем'єр-міністра перша «зупинила» час для працюючих пенсіонерів, наказавши урядовою постановою перераховувати їм пенсію на основі середньої зарплатні в країні не за попередній рік (як цього вимагає закон), а за 2007-й. Сотні тисяч пенсіонерів змушені були шукати правди в судах і згадувати авторку цього фінансового винаходу не найкращими словами.

Ще одна парламентська опозиційна сила «Наша Україна–Народна самооборона» упродовж першої половини 2011 року доклалася до розробки 16-ти (менше 8%) із ухвалених парламентом 204 законів. Серед виконаних передвиборних зобов'язань – збереження спрощеної системи оподаткування малого бізнесу та скасування свідоцтва про державну реєстрацію для підприємців – заміна його на виписку з Єдиного реєстру. До того ж вдалося заборонити масову рекламу алкогольних і тютюнових виробів і законодавчо врегулювати волонтерську діяльність. Однак більшість виборчих обіцянок НУ-НС виконати не змогла. З-поміж них скасування депутатської недоторканності та ліквідація депутатських привілеїв.

Наразі такий скромний результат парламентської діяльності опозиційної сили, яка менше ніж 10 років тому була переможцем виборів до Верховної Ради, нікого не дивує. Теперішній стан політичного середовища, яке було оплотом кандидата у Президенти В.Ющенко, оглядачі називають агонією. Нині сам Віктор Андрійович постав перед загрозою виключення із «Нашої України», а лідер «Народної самооборони» Юрій Луценко знаходиться під арештом і слідством. Головування М.Мартиненка у фракції багато хто вважає формальністю, оскільки єдиного центру прийняття рішень у НУ-НС давно немає. Звідси і менш ніж 8-відсотковий внесок фракції у загальний законодавчий процес упродовж першого півріччя 2011 року. Тенденція до зменшення активності продовжує посилюватися. Головною причиною цього можна вважати ігнорування провладною більшістю законодавчих ініціатив опозиційних депутатів та натомість безумовну підтримку лише власних проектів. Друга складова низької результативності блоку НУ-НС – небажання докладати максимум зусиль до підготовки якісних та нагальних для громади законопроектів. Здебільшого ті ініціативи блоку, які здобули підтримку парламентської більшості, не мають значної суспільної важливості (наприклад, регулювання видачі свідоцтв народним цілителям).

Що ж стосується політичної ролі НУ-НС, яка могла б своїми правоцентристськими засадами урівноважувати ліві та лівоцентристські сили парламенту, то вона фракції не вдалася – забракло свіжих ідей та пропозицій, натомість продукувалися нові блоки та партії (нині у блоці 11 партій). Критикуючи владу, НУ-НС не пропонує реальної та виваженої політичної альтернативи. Основні приводи для новин від цього парламентського утворення – не його політичні пропозиції, а інтриги та скандали, пов'язані з тотальною дезорганізацією фракції. Виключення частини депутатів за підтримку більшості, напевне, єдине рішення, яке консолідувало НУ-НС. Помаранчеві розуміють, що наближаються парламентські вибори, і повторювати помилку багатополюсного об'єднання вони не збираються. Відповідно, останній рік нинішнього скликання Верховної Ради для депутатів від НУ-НС пройде в активній популяризації власних політичних проектів, як-от: «Фронт змін» А.Яценюка, «Громадянська позиція» А.Гриценка, «За Україну!» В.Кириленка, «Єдиний центр» В.Балоги тощо.

Через низьку вірогідність підтримки парламентською більшістю законодавчих ініціатив опозиційних фракцій останні змушені зосереджувати свою діяльність у позапарламентській сфері. Ще однією причиною цього є необхідність консолідувати зусилля непарламентських опозиційних сил в Україні заради підтримки та збереження самого інституту опозиції. Суд над лідером партії «Батьківщина» Ю.Тимошенко активізував дискусії довкола створення єдиної опозиційної сили, спроможної на наступних парламентських виборах протистояти сформованій Партією регіонів владі. Втім у об'єднання зусиль лідерів розрізнених опозиційних сил заради створення потужного опонента до чинної владної команди мало хто вірить. Водночас майбутнє української опозиції залежить від того, чи залишиться після апеляційних інстанцій на волі Ю.Тимошенко, яка отримала вирок у вигляді семи років ув'язнення. Для «нових» опозиціонерів (тих, хто вийшов на перший план після арешту Ю.Тимошенко) ситуація довкола екс-прем'єра парадоксальна: з одного боку, необхідно боротися за її звільнення для опору режимові та відповідних політичних дивідендів; з другого боку, повернення Юлії Володимирівни в активну політику означає відхід їх в тінь.

Через втрату значного числа інституційних можливостей для парламентської меншості та неприховані спроби регіоналів вилучити з політикуму двох своїх найбільш одіозних суперників — Луценка та Тимошенко, — між владою та опозицією встановилася хвороблива взаємозалежність. З одного боку, найкращі приводи для популяризації опозиції, ніж обмеження її масових заходів за допомогою міліції, годі і шукати. Влада проявляє свій страх і таким чином символічно значно збільшує потенціал опозиції, заходи якої, насправді, не вирізняються агресивністю та згуртованістю. З другого боку, недолугість дій меншості дає можливість провладним політичним силам підтвердити власну ефективність та орієнтацію на стабільність. До того ж керманічі «другого ешелону» антивладних сил так чи інакше зацікавлені в обмеженні участі лідерів «Батьківщини» та «Народної самооборони» в майбутніх парламентських виборах. Крім того, не варто забувати про великий капітал та його спроможність «вербувати» опозиційні проекти.

Владна команда Партії регіонів не приховує свого невдоволення діями сьогоднішньої опозиції, яка невтомно скаржиться європейським інституціям на політичні репресії. Водночас влада розуміє потребу у бодай формальній наявності опозиції як ознаки демократичного суспільства. Однак, мріючи про більш слухняних опонентів, команда Віктора Януковича сподівається на налагодження співпраці між парламентською більшістю й меншістю лише після чергових виборів до Верховної Ради у жовтні 2012 року. *«Сьогоднішня опозиція вийшла в тираж, і ми перезавантажимо її в наступному парламенті, народ перезавантажить, і нова конфігурація опозиції разом з владою буде конструктивно працювати»*, — сказав народний депутат України від Партії регіонів М.Чечетов. Тож хто стане втіленням мрії пана Чечетова про покірну опозицію — вирощений владою парламентський новобранець чи упокорена Печерським судом Ю.Тимошенко — не так важливо. Критичним залишається той факт, що опозиція в Україні не пропонує дієвих альтернатив державній політиці, а найчастіше просто виказує своє незадоволення чинній владі.

Національні особливості стратегічного партнерства з Росією

*Володимир Горбач, політичний аналітик
Інституту євроатлантичного співробітництва*

Щодо зовнішньої політики 2011 рік цілком можна назвати роком конкуренції за Україну між Євросоюзом і Росією; конкуренції, в якій на залучення українського внутрішнього ринку й ресурсів для свого інтеграційного проекту може сподіватися той, хто діятиме тонше і водночас ефективніше.

Протягом року Україна вела інтенсивні перемовини у двох напрямках і намагалася використовувати цей фактор як стимул для обох партнерів. Чи принесе очікувані плоди така переговорна тактика, стане відомо згодом. Наразі можна оцінити зміни в українсько-російських відносинах через вплив на них переговорного процесу щодо договору про асоціацію з ЄС.

Саме 2011 року відбулися ключові раунди перемовин з європейською стороною щодо Угоди про асоціацію, яка включатиме створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі Україна-ЄС.

На нинішньому етапі Україні були б вигідні зони вільної торгівлі як з ЄС, так і з СНД. Але ринки Євросоюзу на кілька порядків місткіші та різноманітніші за ринки країн Співдружності незалежних держав. Крім того, в обох випадках надважливими є конкретні умови цих договорів. Україна має досвід послідовного вилучення Росією з таких угод енергоносіїв, які є ключовим товаром для української сторони, а також періодичного обмеження доступу вітчизняних продуктів та інших товарів на російські ринки. Загалом Брюссель не заперечує паралельного функціонування режиму вільної торгівлі України з ЄС та СНД, маючи застереження лише щодо сумісності в разі нашого вступу до Митного союзу ЄврАзЕС. Натомість Російська Федерація, заздалегідь дбаючи про перспективу свого Митного союзу, недвозначно натякає Україні на те, що не вітатиме ЗВТ + з ЄС.

До недавнього часу Росія не виступала публічно проти європейських устремлінь України (на відміну від перспектив членства в НАТО), бо вважала, що вступ української держави до ЄС у досяжному майбутньому нереальний. Кремль, однак, був здивований прогресом у переговорах щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС навесні 2011 року та анонсуванням її підписання до кінця року.

У березні цього року російська сторона розпочала інформаційну кампанію, направлену на переконання української сторони у приєднанні до євразійського Митного союзу, що означало б припинення переговорів про асоціацію з ЄС. Тож новим фактором відносин між Україною та Європейським Союзом є сильний тиск з боку Москви, яка намагається схилити українську владу і ділові кола до вступу у нещодавно створений під її егідою Митний союз Росії, Білорусії й Казахстану.

Російська тактика включає використання батoga і пряника. Глава уряду Росії описав переваги участі України в Митному союзі: збільшення державних доходів на \$6,5-9 млрд, зростання ВВП на рівні 1,5-2% (які насправді перевірити нереально). Водночас представник Кремля попередив про можливість введення додаткових торгових бар'єрів, якщо Україна створить ЗВТ з Європейським Союзом. Також він заявив про свою готовність знизити ціну на енергоносії для української держави у разі входження її в євразійський Митний союз. Репрезентація переваг вступу України до Митного союзу була основною метою візиту прем'єр-міністра Володимира Путіна і віце-прем'єр-міністра Ігоря Шувалова до Києва 12 квітня, однак вони її не досягли.

До російських пропозицій та економічних розрахунків Київ поставився з неприхованою стриманістю і задля нейтралізації інформаційного наступу з боку північного сусіда запропонував свою формулу співпраці з Митним союзом: 3 + 1, де 3 — власне Митний союз Росії, Білорусії та Казах-

стану, а 1 — Україна поза Митним союзом, але всередині зони вільної торгівлі СНД (зі своїми окремими секторальними угодами).

Відразу відкинувши таку пропозицію Президента В.Януковича, російська влада взяла вимушену паузу. Своєрідною формою тиску на Україну стало перенесення підписання оновленої Угоди про зону вільної торгівлі в рамках СНД, яке попередньо широко анонсувалося до Мінського саміту. Замість 19 травня воно відбулося 18 жовтня ц. р. на засіданні Ради глав урядів країн СНД у Санкт-Петербурзі, і лише після того, як у відносинах Президента В.Януковича з керівництвом ЄС сталося похолодання внаслідок судового процесу над Ю.Тимошенко. Очевидно, що без участі України у російських інтеграційних проектах оновлення ЗВТ СНД на принципах СОТ Росії не дуже цікаве аж до моменту її вступу, власне, до самої СОТ. Це підписання означає натяк українській владі, що вона ще може одуматися і у разі невдачі на переговорах з ЄС повернутися до теми Митного союзу ЄврАзЕС.

Російські пропозиції, і позитивні (обіцянки), і негативні (загрози), призначені не тільки українській владі, але й українським олігархам. Росія сподівається, що страх владоможців перед припиненням експорту до Росії продукції їхніх компаній змусить їх ефективно чинити тиск на українську владу.

Президент В.Янукович, пропонуючи росіянам формулу 3 + 1, намагається уникнути чіткого геополітичного вибору і відстрочити відповідь до завершення переговорів з ЄС. Україна хоче підписати Угоду про асоціацію з ЄС, а потім увійти в угоду про співпрацю з Митним союзом, яка передбачатиме пакетне секторальне співробітництво і не буде при цьому суперечити правилам СОТ та положеннями ЗВТ +.

Це ідеальний вихід для сучасної української влади, але він припускає наявність доброї волі з боку партнера, а Російська Федерація, схоже, не має ні такої доброї волі, ні часового простору для політичного маневру. Проект Митного союзу країн, що не вступили до СОТ, — це не стільки економічний, скільки політичний інтеграційний проект нинішнього прем'єр-міністра РФ В.Путіна, розрахований на його наступне президентство з березня 2012 року.

4 жовтня у статті, написаній для газети «Известия»¹ (<http://www.izvestia.ru/news/502761>), прем'єр-міністр РФ В.Путін виступив з ідеєю створення на основі Митного союзу ЄврАзЕС та ЄСП нового інтеграційного утворення — Євразійського Союзу. До складу нового об'єднання, за задумом Путіна, мають увійти колишні республіки СРСР, у тому числі Україна.

Публікація, яка з'явилася відразу після оголошення президентом РФ Д.Медведевим про підтримку кандидатури В.Путіна на наступних президентських виборах у березні 2012 року, свідчила про перехоплення главою російського уряду стратегічної ініціативи. Стаття має програмний характер, означає зміну тренду російської політики від «модернізації» (президентство Д.Медведева) до «реінтеграції» (майбутнє президентство В.Путіна). Фактично В.Путін проголошує, що після внутрішньої інтеграції Росії, вже здійсненої у 2000-2008 роках, він переходить до наступного етапу — реінтеграції колишнього Радянського Союзу в новій формі. Проте він не говорить, на яких цінностях планує об'єднати євразійський простір і не пропонує нічого на зміну існуючої пострадянської моделі номенклатурного (кланового) капіталізму.

У такий спосіб В.Путін хоче стати ключовим сполучним елементом між ЄС та Китаєм і закріпитися у глобальній світовій системі як її критично необхідна ланка. Російська Федерація у такій схемі отримає право на цивілізаційну унікальність з усіма її недоліками (корупцією, авторитаризмом, олігархічним капіталізмом, відсутністю конкурентних виборів та фактичним домінуванням Росії над її сателітами).

Для України настає критичний момент стосовно того, як правильно вписатися в нову фазу світового розвитку — регіоналізацію світу: як частина регіону Євросоюзу чи як частина буфера між

¹ <http://www.president.gov.ua/news/19736.html>

ЄС та Китаєм. Продовження балансування на двох стратегічних векторах дуже скоро обернеться політичною ізоляцією української влади.

Попри зваблення України гіпотетичними вигодами від її приєднання до Митного союзу ЄвразЕС, необхідно пам'ятати, що для російської влади це щонайперше не економічний, а політичний проект. І в ньому Україна для неї не партнер, а об'єкт довгострокової стратегії. Поглинання нашої держави російськими інтеграційними проектами означатиме втрату незалежності, необхідність переходу до нової політичної системи, схожої на російську. До того ж воно може завершитися новою залізною завісою по західному кордону України.

В.Путін начебто не відмовляє Україні у праві співробітництва з ЄС, але закликає робити це під російським керівництвом: повернутися на кілька років назад і довірити переговори з Євросоюзом від імені української держави росіянам. Це однозначна втрата суверенітету і гарантія економічної експлуатації України як внутрішньої колонії. Досвід Білорусі й Казахстану в рамках Митного союзу з Росією не однозначний. Щоб оцінити його повною мірою, потрібен час.

Виклик В.Путіна ще гостріше ставить питання внутрішніх реформ в Україні. Корумпована політична еліта може піддатися на зовнішній тиск і обіцянки «гарантій» їхнього збереження при владі. Для українських громадян входження в такий союз означатиме втрату можливості обирати владу — вона буде призначатися й довічно переобиратися. Україні терміново потрібні чіткі демократичні реформи, щоб еліта не змогла зробити вибір, який суперечить настроям суспільства.

Роль нинішнього українського парламенту в зовнішній політиці взагалі й у відносинах з Росією зокрема надзвичайно низька. Регулярні зібрання Парламентської асамблеї СНД не дають конкретного результату, оскільки в цих країнах представницькі й законодавчі органи влади дуже мало на що впливають. Донедавна Україна була яскравим виключенням на загальному тлі, бо Верховна Рада справді являла собою арену для боротьби різних політичних сил та груп інтересів. Однак з моменту ратифікації так званої харківської угоди 27 квітня 2010 року із застосуванням фізичного тиску на депутатів опозиції нормальне парламентське життя фактично припинилося. Депутати більшості голосують чужими картками, до того ж за рознарядкою Адміністрації Президента або Кабінету Міністрів. Також, враховуючи відсутність електоральної підтримки й політичних амбіцій спікера, Верховна Рада в очах російських партнерів ресурсно неспроможна якісно впливати на двосторонні відносини.

Депутати Державної думи Російської Федерації так само не є повноцінними суб'єктами російсько-українських відносин, і кремлівське керівництво використовує їх виключно для озвучення інформаційних повідомлень, які не можуть дозволити собі представники виконавчої гілки влади. Малоімовірно, що ситуація зміниться внаслідок парламентських виборів у Росії 4 грудня 2011 року. Тож парламентське співробітництво наступного року не дуже відрізнятиметься від попереднього. А це, насправді, ще одна серйозна перепона для ефективної співпраці між країнами.

Україна не має території, яка б розташовувалася в Азії, тому не може вважатися євразійською. Відносини України з РФ потребують значного покращення як відносини між двома європейськими державами на рівноправній основі, у тому числі на рівні парламентського співробітництва й публічної дипломатії. На українсько-російські взаємовідносини необхідно поширювати позитивні практики парламентської співпраці з ЄС, — поступово, крок за кроком, без зайвих ілюзій, але з розумінням того, що ця робота необхідна і може принести плоди у майбутньому.

На сьогодні українська влада надає перевагу інституційному зближенню з Європейським Союзом, але головний важіль впливу на Україну — енергозалежність — перебуває в руках Росії. Тому одним з найважливіших завдань для України є відокремлення воєнно-стратегічних питань від економічної співпраці. З огляду на це Росію необхідно залучати до таких міжнародних відносин у Східній Європі, які унеможлиблюватимуть одностороннє застосування військової сили або економічного примусу.

Нинішня ситуація вимагає від України докладання зусиль для залучення до цього діалогу ЄС, особливо у питаннях, що становлять спільний інтерес трьох сторін, як-от: співпраця у сфері охорони кордонів, зокрема демаркація сухопутного та делімітація і демаркація морського кордону; врегулювання умов та регламентація перебування підрозділів Чорноморського флоту РФ у Криму; співробітництво в енергетичній сфері; реалізація режиму реадмісії; розвиток економічного співробітництва у високотехнологічних галузях (космічних технологіях та авіабудуванні).

Водночас потреба уникнення конфронтації з Росією не може бути виправданням відмови від фундаментальних національних інтересів України та включення її в російську сферу впливу. Необхідна нова модель стратегічного партнерства з Російською Федерацією на засадах взаємного визнання європейських цінностей, балансу національних інтересів, співробітництва у питаннях протидії викликам, пов'язаним з небезпекою, загрозам, а також пошуку спільних підходів для участі у загальноєвропейській системі колективної безпеки.

Інтересам як України, так і Росії відповідають добросусідські стратегічні відносини на основі взаємоповаги та співробітництва, а не конкуренції. Для України принциповими умовами є рівноправність, повага до суверенітету, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи один одного.

Питання видатків Державного бюджету на забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України у 2002-2010 роках

*Олександр Бабанін, аналітик Фундації
«Відкрите суспільство»*

У запропонованому дослідженні розглянуто структуру і динаміку видатків державних бюджетів України 2002-2011 років для забезпечення діяльності вищих ешелонів влади — Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України. В основі аналізу лежить гіпотеза про те, що видаткові статті Державного бюджету, однакового змісту для трьох центрів влади (зокрема, видатки на організацію та здійснення офіційних прийомів, візитів за кордон, санаторно-курортного і поліклінічно-амбулаторного лікування тощо), взаємно доповнюють одна одну.

Видатки на діяльність народних депутатів визначено в законах України «Про статус народного депутата» (2790-12), «Про Регламент Верховної Ради України» (1861-17), «Про комітети Верховної Ради України» (116/95-ВР), законах України про Державний бюджет на відповідний рік, у постановках Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1999 року № 663 (663-99-п) та від 2 лютого 2011 року № 98 (98-2011-п), а також інших законодавчих і нормативних актах.

Останнім часом було оприлюднено низку публікацій на тему ефективності використання коштів на функціонування українського парламенту, зокрема С. Лещенка [1,2], О. Северина, Н. Зубар і В. Гарбара [3] та інших [4, 5].

У запропонованій роботі проведено аналіз статей видатків Верховної Ради України і парламентарів (як теперішнього, так і колишніх скликань), які ще не стали предметом розгляду в експертному середовищі. Оскільки повних звітів про виконання Зведеного і Державного бюджетів України у вільному доступі на офіційних сайтах Верховної Ради України, Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України, а також Рахункової палати України не розміщено, то у статті використано дані про заплановані видатки на відповідні роки, а також фактичні дані про виконання кошторису Верховної Ради за 2010 рік, оприлюднені під тиском громадськості [3].

Для полегшення порівняльного аналізу лінію часового горизонту було обрано з 2002 року, коли вперше у Державному бюджеті після схвалення Бюджетного кодексу України від 21.06.2001 року [6] було унормовано Програмну класифікацію видатків та кредитування Держбюджету і, відповідно, назви статей видатків більш-менш усталено (про деякі зміни мова йтиме далі).

Недоречно відокремлювати видатки законодавчої гілки влади (гранична чисельність працівників Апарату Верховної Ради України визначено на рівні 1115 чоловік) та виконавчої (гранична чисельність працівників Адміністрації Президента — 524 особи, Секретаріату Кабінету Міністрів — 592 особи [7-9]), особливо після встановлення системи жорсткої вертикалі влади навесні 2010 року. Проте й раніше, залишаючись у владній номенклатурі, ті й самі посадовці неодноразово змінювали позиції перебування і переходили з парламенту в кабінети виконавчої влади та навпаки.

Використовуючи відкриту інформацію про державні бюджети 2002-2011 років [10], проведемо порівняльний аналіз видатків на три головні структури державної влади, а саме Верховну Раду України, Адміністрацію Президента України і Кабінет Міністрів України (табл. 1).

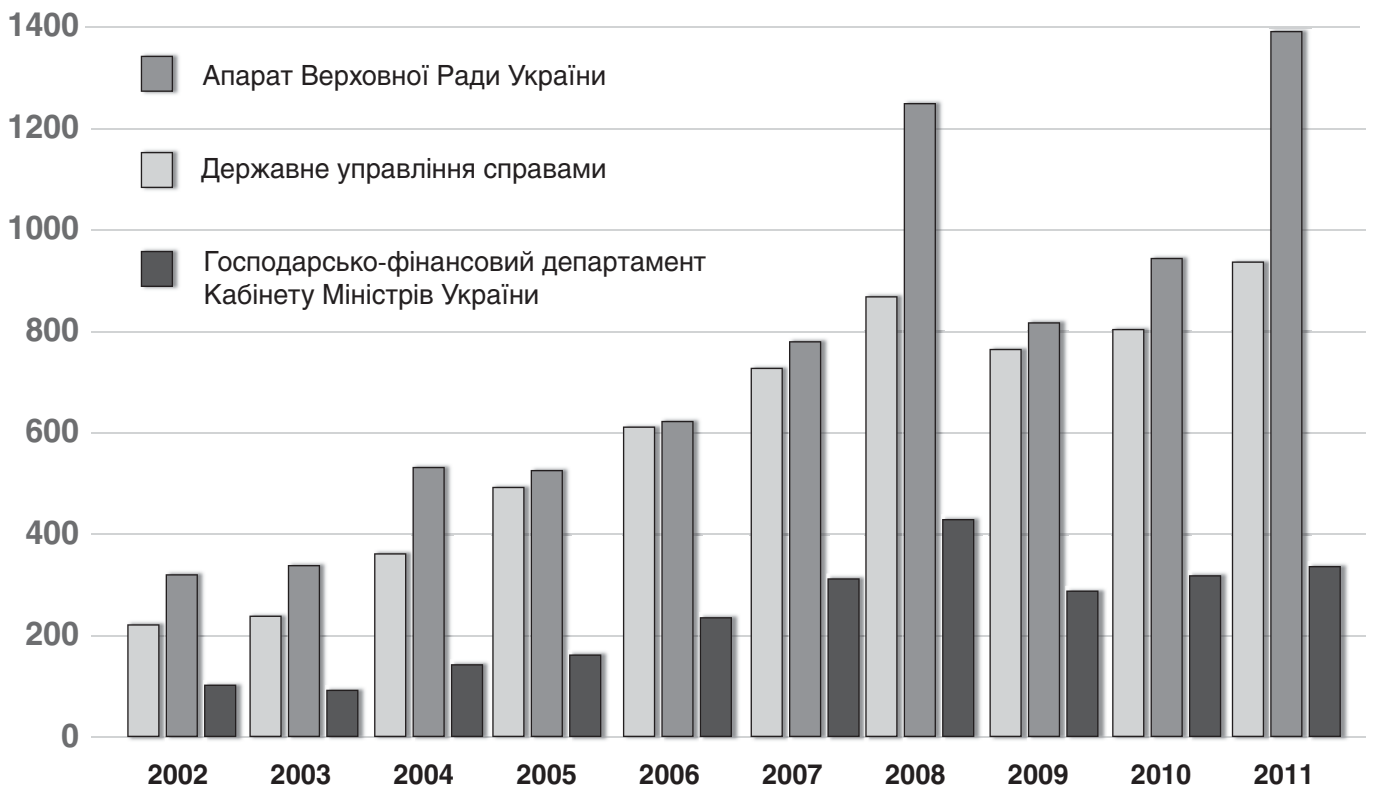
Таблиця 1. Державні бюджети України 2002-2011 рр.
Видатки на забезпечення діяльності Верховної Ради України,
Президента України і Кабінету Міністрів України (млн грн)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України	216	238	363	492	607	720	860	758	800	24	5 979
Президент України	318	339	531	524	616	778	1 241	817	947	1 388	7 499
Кабінет Міністрів України	101	94	141	162	233	307	428	281	312	328	2 387
РАЗОМ:	635	671	1 035	1 178	1 455	1 805	2 530	1 857	2 059	2 641	15 865
ВВП	225 810	267 344	345 113	441 452	544 153	720 731	948 056	913 345	1 096 400	1 253 000	
Видатки Зведеного бюджету	60 490	75 430	101 415	141 699	175 284	226 036	309 204	307 399	377 873	418 750	

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, www.ukrstat.gov.ua, власні розрахунки ареєстровано

У 2005-2006 роках обсяги видатків на утримання законодавчого органу влади майже дорівнювали обсягам видатків на утримання Державного управління справами (ДУС), яке опікується діяльністю Президента України та інших вищих керівних осіб (рис. 1). Проте зазвичай на ДУС виділяється більше коштів, ніж на Апарат ВРУ. Зокрема, 2011 року обсяги видатків на ДУС у півтора разу перевищуватимуть обсяги видатків на Верховну Раду України.

Рисунок 1. Динаміка видатків державних бюджетів на утримання Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України у 2002-2011 роках (млн грн)

Узагалі в 2002-2008 роках частка річних обсягів видатків на утримання ВРУ перебувала на рівні від 0,089% ВВП до 0,111% ВВП, але в кризові роки її значення знизилася до 0,074% ВВП. Зокрема, це підкреслює певне зменшення впливу Верховної Ради України на прийняття рішень у державі восени 2010 року після повернення до президентсько-парламентської форми правління внаслідок реінкарнації Конституції 1996 року (табл. 2).

*Видатки на забезпечення діяльності Верховної Ради України,
Президента України і Кабінету Міністрів
України як частка ВВП*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Верховна Рада України	0,096%	0,089%	0,105%	0,111%	0,111%	0,100%	0,091%	0,083%	0,073%	0,074%
Президент України	0,141%	0,127%	0,154%	0,119%	0,113%	0,108%	0,131%	0,089%	0,086%	0,111%
Кабінет Міністрів України	0,045%	0,035%	0,041%	0,037%	0,043%	0,043%	0,045%	0,031%	0,028%	0,026
РАЗОМ:	0,281%	0,251%	0,300%	0,267%	0,267%	0,250%	0,267%	0,203%	0,188%	0,211%

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки

Хоча питома вага видатків на утримання вищих державних структур є порівняно невеликою (від 0,19% ВВП у 2010 році до 0,3% ВВП у 2004 році), проте слід звернути увагу, що ці витрати стосуються лише 0,01% населення країни, тобто перевищують середній рівень ВВП на душу населення від 19 до 30 разів.

Розглянемо основні статті видатків трьох центрів державної влади у 2002-2011 роках (табл. 3).

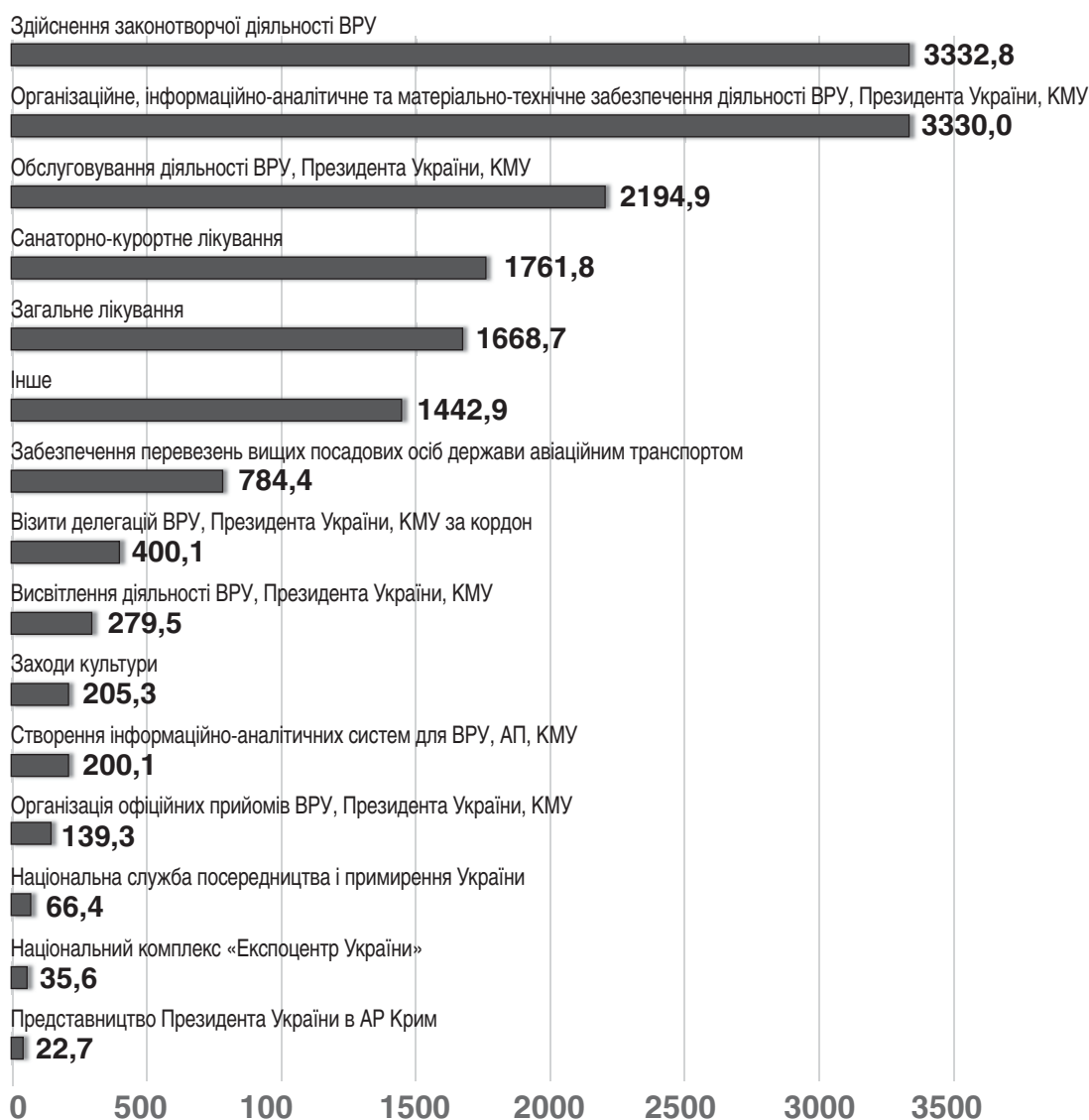
*Таблиця 3. Основні статті видатків на забезпечення
діяльності Верховної Ради України, Президента України
і Кабінету Міністрів України у 2002-2011 рр. (млн грн)*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Здійснення законотворчої діяльності ВРУ	107,4	115,8	151,4	276,8	347,6	435,7	489,6	430,6	473,8	504,2	3332,8
Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності ВРУ, Президента України, КМУ	80,2	90,2	148,9	217,1	313,1	385,5	555,5	463,3	499,9	576,3	3330,0
Обслуговування діяльності ВРУ, Президента України, КМУ	123,8	106,4	185,9	157,3	200,6	270,0	356,5	224,6	261,2	308,6	2194,9
Санаторно-курортне лікування	75,0	145,2	172,4	120,0	154,2	229,5	278,5	157,2	118,5	311,4	1761,8
Загальне лікування	46,8	66,6	149,5	84,8	114,0	197,2	263,1	185,4	220,4	341,1	1668,7
Забезпечення перевезень вищих посадових осіб держави авіаційним транспортом	9,0	14,4	35,0	78,8	62,7	77,9	96,7	96,4	124,9	188,6	784,4
Візити делегацій ВРУ, Президента України, КМУ за кордон	15,6	27,3	26,6	38,6	44,1	40,3	50,8	40,1	56,7	60,0	400,1
Висвітлення діяльності ВРУ, Президента України, КМУ	14,6	17,4	30,9	23,5	29,6	31,7	38,0	25,4	36,1	32,2	279,5
Заходи культури	0,8	0,8	1,1	1,8	1,9	4,4	163,7	8,8	10,6	13,2	205,3
Створення інформаційно-аналітичних систем для ВРУ, АП, КМУ	28,0	15,9	20,5	11,6	26,5	16,3	13,7	0,2	2,6	4,1	139,3
Організація офіційних прийомів ВРУ, Президента України, КМУ	8,2	8,4	11,5	15,6	36,9	15,9	17,6	17,7	22,2	46,2	200,1

Національна служба посередництва і примирення України	2,3	2,7	3,0	4,7	6,2	7,1	11,2	9,1	9,9	10,3	66,4
Національний комплекс «Експоцентр України»	5,9	1,1	11,7	6,0	0,0	6,0	5,0	0,0	0,0	0,0	35,6
Представництво Президента України в АР Крим	0,6	0,7	0,8	2,3	2,6	3,6	4,5	3,6	4,1	0,0	22,7
Інше	117,0	58,0	85,8	138,9	115,4	83,7	185,4	194,5	217,9	244,7	1442,9
РАЗОМ:	635	671	1 035	1 178	1 455	1 805	2 530	1 857	2 059	2 641	15865

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2010 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки. Отже, протягом 2002-2011 років законодавці виділили найбільше коштів саме на здійснення законотворчої діяльності народних депутатів (3332,8 млн грн), (рисунок 2).

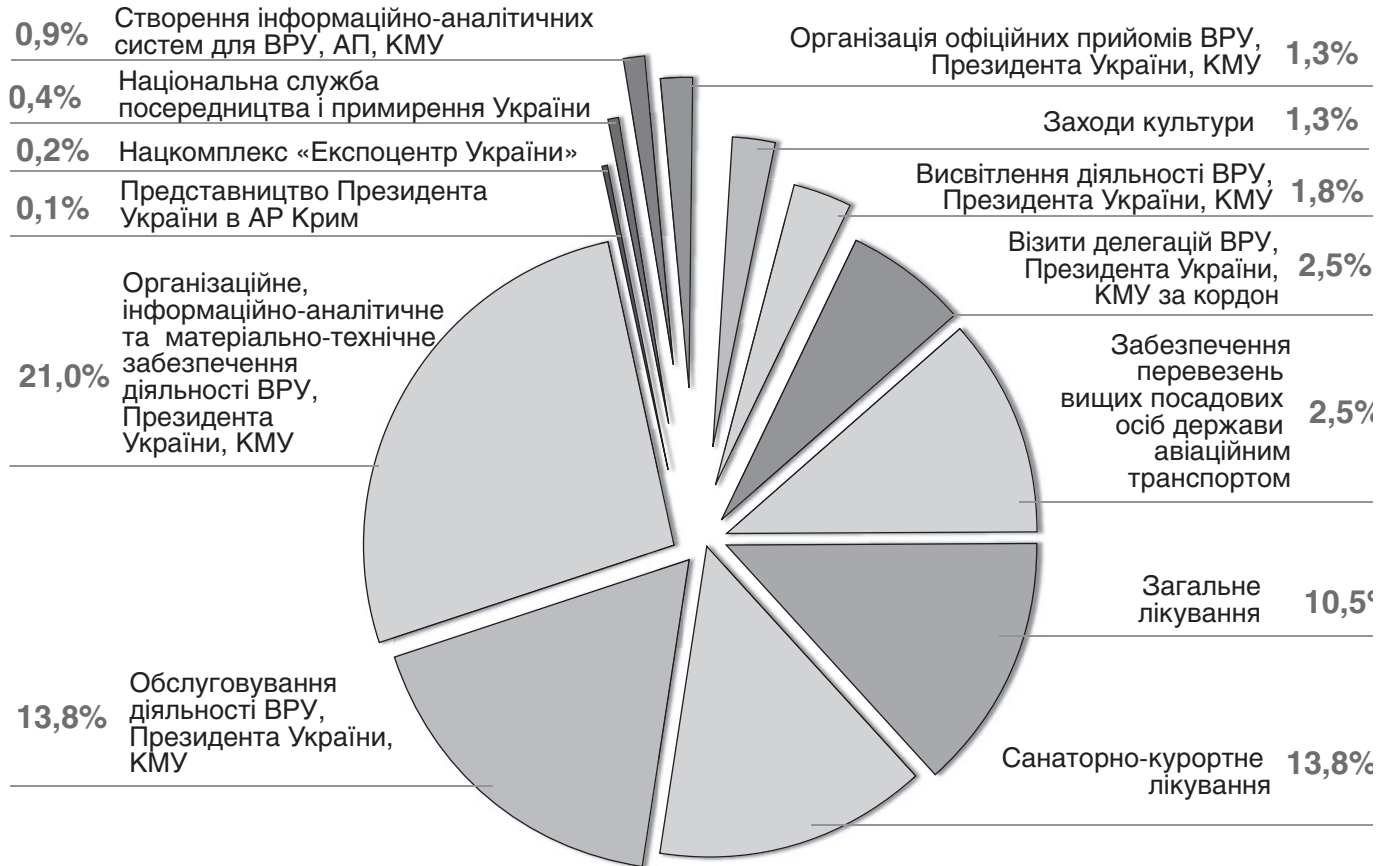
Рисунок 2. Основні статті видатків державних бюджетів на утримання Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України у 2002-2011 роках (млн грн)

Народні депутати України (вкупі з іншими високопосадовцями) доволі трепетно і відповідально ставляться до підтримання на високому рівні стану свого здоров'я. Обсяги коштів, виділених у 2002-2011 роках на підтримку всіх видів лікування народних депутатів і вищих посадових осіб (санаторно-курортне і загальне медичне лікування), сягнули 3430,6 млн грн, що перевищує обсяги видатків на здійснення законотворчої діяльності (3332,8 млн грн) і обсяги видатків на організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України (3330,0 млн грн).

На рис. 3 зображено лише ті основні статті видатків трьох центрів державної влади у 2002-2011 роках, частка яких перевищила 0,1% суми видатків парламенту, уряду і Президента України.

Рис. 3. Структура видатків державних бюджетів на утримання Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України у 2002-2011 роках (у відсотках від суми видатків)

Детально проаналізуємо десять основних статей видатків трьох центрів державного управління, на які припадає 90,1% сумарних видатків на забезпечення діяльності парламенту, Президента і уряду України в 2002-2011 роках.

- Видатки на здійснення законотворчої діяльності Верховної Ради України у 2002-2011 роках

Упродовж зазначеного періоду на здійснення законотворчості було виділено якнайбільше коштів (21,0%) з усіх сумарних видатків Державного бюджету, призначених на утримання парламенту, Президента і уряду. Очевидно, що стаття видатків на здійснення законотворчої діяльності домінувала і в кошторисі Верховної Ради — на неї припадало від 41,7% до 60,5% витрат парламенту (табл. 4).

Таблиця 4. Державні бюджети 2002-2011 рр.
Видатки на здійснення законотворчої діяльності Верховної Ради України (млн грн)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Питома вага	107,4	115,8	151,4	276,8	347,6	435,7	489,6	430,6	473,8	504,2	3332,8
у видатках ВРУ	49,6%	48,6%	41,7%	56,3%	57,3%	60,5%	56,9%	56,8%	59,2%	54,5%	55,7%

Джерело: закони про державні бюджети України 2002-2011 років, www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

У 2011 році порівняно з 2002 роком обсяги видатків на здійснення законотворчості було збільшено в 4,69 разу, тоді як рівень інфляції очікується на рівні 281%.

• Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента і уряду України у 2002-2011 роках

Упродовж 2002-2011 років обсяги видатків на організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення для Верховної Ради зросли якнайбільше (в 7,60 разу), тоді як для уряду і Адміністрації Президента, відповідно, в 6,78 разу і 7,25 разу, що значно перевищить рівень зростання цін, який очікується на рівні 281%.

Якщо в 2002-2004 роках обсяги видатків на вищезгадані цілі для Адміністрації Президента і уряду були майже еквівалентними, то впродовж 2005-2010 років обсяги видатків на організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення Кабінету Міністрів відчутно (зокрема в 1,67 разу в 2009-2010 роках) перевищували обсяги видатків на аналогічні цілі для Адміністрації Президента. Однак 2011 року знову, як і в період президентства Л. Кучми, обсяги видатків для АП за цією статтею перевищують обсяги аналогічних видатків для КМУ (табл. 5).

Таблиця 5. Державні бюджети України 2002-2011 рр. Видатки на організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України (млн грн)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України	23,8	25,7	47,2	76,8	98,7	104,3	154,4	157,5	177,6	181,0	1046,9
Адміністрація Президента України	27,5	32,4	51,9	59,9	94,5	115,6	152,4	114,5	120,6	199,2	968,6
Кабінет Міністрів України	28,9	32,0	49,9	80,4	120,0	165,6	248,7	191,3	201,7	196,1	1314,6
РАЗОМ:	80,2	90,2	148,9	217,1	313,1	385,5	555,5	463,3	499,9	576,3	3330,0

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

Починаючи з 2005 року (крім 2007 року) частка видатків на організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення парламенту перевищувала питому вагу обсягів видатків на схожу статтю для Адміністрації Президента (табл. 6), що свідчить про зростання ролі Верховної Ради у період впровадження парламентсько-президентської форми правління (2005-2010 роки), але в 2011 році ситуація змінилася на протилежну.

Таблиця 6. Державні бюджети України 2002-2011 рр. Питома вага Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України у сумарних видатках на організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Середнє значення
Верховна Рада України	29,7%	28,5%	31,7%	35,4%	31,5%	27,1%	27,8%	34,0%	35,5%	31,4%	31,4%
Адміністрація Президента України	34,3%	36,0%	34,8%	27,6%	30,2%	30,0%	27,4%	24,7%	24,1%	34,6%	29,1%
Кабінет Міністрів України	36,1%	35,5%	33,5%	37,0%	38,3%	43,0%	44,8%	41,3%	40,3%	34,0%	39,5%
РАЗОМ:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

• Обслуговування діяльності Верховної Ради України, Президента України, уряду України у 2002-2011 роках

До основних структур, які обслуговують, зокрема, діяльність парламенту, належать Інститут законодавства, Управління адміністративними будинками, автобаза і їдальня. Упродовж 2002-2011 років парламентарі зуміли значно краще (в 5,4 разу), ніж Адміністрація Президента (в 2,1 разу) і уряд (в 1,5 разу), поліпшити обслуговування своєї діяльності (табл. 7).

Таблиця 7. Державні бюджети України 2002-2011 рр.
Видатки на обслуговування діяльності Верховної Ради України,
Президента України і Кабінету Міністрів України (млн грн)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України	23,3	26,5	42,2	59,3	63,9	79,8	112,0	76,8	106,0	126,0	715,8
Президент України	53,0	45,8	39,6	53,9	63,8	83,4	111,9	84,9	85,6	111,6	733,5
Кабінет Міністрів України	47,4	34,1	48,1	44,1	73,0	106,8	132,6	62,9	69,6	71,0	689,6
РАЗОМ:	123,8	106,4	129,9	157,3	200,6	270,0	356,5	224,6	261,2	308,6	2138,9

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки

У таблиці 7 не враховано видатки 2004 року на реконструкцію сесійної зали ВРУ (40 млн грн) і ремонт клубу КМУ (16 млн грн). Характерно, що після кризового 2009 року, в наступному 2010 році, парламентарі зуміли відновити фінансування за цією статтею майже на передкризовому рівні, але відмовили в різкому збільшенні видатків на обслуговування діяльності Президенту України і Кабінету Міністрів України (табл. 8).

Таблиця 8. Державні бюджети України 2002-2010 рр.
Питома вага Верховної Ради України, Президента України
і Кабінету Міністрів України у видатках на обслуговування діяльності

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Середнє значення
Верховна Рада України	18,8%	24,9%	44,2%	37,7%	31,8%	29,6%	31,4%	34,2%	40,6%	40,8%	34,4%
Президент України	42,9%	43,0%	21,3%	34,2%	31,8%	30,9%	31,4%	37,8%	32,8%	36,2%	33,4%
Кабінет Міністрів України	38,3%	32,1%	34,5%	28,0%	36,4%	39,6%	37,2%	28,0%	26,6%	23,0%	32,1%
РАЗОМ:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

За підсумками 2011 року Верховна Рада утримує лідируючі позиції поміж трьох центрів влади за обсягами видатків на обслуговування діяльності (наступний - Президент України, потім - Кабмін), тоді як 2002 року картина була прямо протилежною: найбільше видатків з Держбюджету було виділено на обслуговування діяльності гаранта Конституції, далі – уряду і найменше – на обслуговування діяльності парламенту.

- Санаторно-курортне лікування народних депутатів України та інших вищих посадових осіб у 2002-2011 роках

Хоча у кризовому 2010 році на фінансову підтримку санаторно-курортного комплексу Управління справами ВРУ спрямовано тільки 7,2 млн грн (табл. 9), однак це не повинно вводити в оману, адже вже 2011 року законодавці запланували на названі цілі вже удесятеро більше (72 млн грн).

У 2011 році на підтримку санаторно-курортного лікування в закладах УС ВРУ і ДУС було витрачено 311,4 млн грн, тобто приблизно стільки ж, як заплановано на:

- управління та випробування космічних засобів (121 млн грн), плюс

- створення та розповсюдження національних фільмів (111 млн грн), плюс
- забезпечення діяльності Рахункової палати (60 млн грн), до функціональних обов'язків якої належить контроль за раціональним і ефективним використанням коштів державного бюджету, плюс
- забезпечення діяльності Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського (53 млн грн).

Окремої уваги заслуговує такий специфічний вид відпочинку, успадкований з часів компартійної номенклатури, як мисливство. У 2004-2006 роках у державних бюджетах України у статтях видатків Державного управління справами було зазначено статтю «Ведення лісового та мисливського господарства», згодом у 2007-2009 роках - «Ведення лісового та мисливського господарства та забезпечення утримання резиденції». Проте в 2010 році законодавці вирішили сховати «мисливство» і об'єднали цю статтю видатків зі статтею «Збереження природно-заповідного фонду в Азово-Сиваському національному природному парку та Кримському природному заповіднику» у статтю «Збереження природно-заповідного фонду в національних природних парках, заповідниках та забезпечення утримання резиденції». Обсяги видатків на об'єднану статтю в 2010 році було збільшено у півтора разу порівняно з обсягами видатків на дві окремі статті в 2009 році.

*Таблиця 9. Державні бюджети України 2002-2011 рр.
Видатки на підтримку лікування у санаторно-курортних закладах
Управління справами Верховної Ради України та Державного управління
справами України (млн грн)*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Фінансова підтримка санаторно-курортного комплексу Управління справами Верховної Ради України	35,6	38,8	37,0	38,9	44,7	55,3	58,2	66,2	7,2	76,8	458,7
Фінансова підтримка санаторно-курортних закладів Державного управління справами	22,0	89,0	78,9	27,2	40,5	101,2	87,5	62,3	71,8	131,5	711,9
Оздоровлення і відпочинку дітей в оздоровчих таборах Державного управління справами	15,6	15,3	19,2	30,8	33,3	36,5	0,0	7,0	6,8	8,8	173,3
Збереження природно-заповідного фонду в національних природних парках, заповідниках та забезпечення утримання резиденції	1,8	2,0	3,6	5,3	6,1	7,2	10,3	9,4	32,6	49,4	127,7
Ведення лісового та мисливського господарства	0,0	0,0	2,7	2,4	2,7	10,6	13,4	12,3	0,0	0,0	44,2
Відновлення у державній власності будівель і спорудсанаторію "Гліцинія"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	47,5	0,0	0,0	0,0	47,5
Реконструкція МДЦ "Артек"	0,0	0,0	26,0	14,4	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	61,4
Реконструкція корпусу № 1 Державного підприємства "Санаторій "Кришталевий палац"	0,0	0,0	5,0	1,0	7,0	3,0	10,5	0,0	0,0	12,0	38,5
Реконструкція будівель, споруд та обладнання ДП "Санаторій "Гурзуфський" та парку-пам'ятника загальнодержавного значення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,5	1,0	0,0	0,0	12,0	28,5
Капітальний ремонт будівель Державного підприємства "Санаторій "Південний"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	10,0
Розробка проектно-кошторисної документації і будівництво Реабілітаційного центру на базі Державного підприємства "Санаторій "Конча-Заспа"	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	10,0	60,0
РАЗОМ:	75,0	145,2	172,4	120,0	154,2	229,5	278,5	157,2	118,5	311,4	1761,8

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

Отже, 2011 року видатки на санаторно-курортне лікування народних депутатів та інших високопосадовців зросли в 2,63 разу порівняно з попереднім роком, або в 4,2 разу порівняно з 2002 роком, що перевищує рівень зростання цін (2,81 разу).

• Загальне лікування народних депутатів України та інших вищих посадових осіб у 2002-2010 роках

Під рубрикою «Загальне лікування» об'єднані видатки Держбюджету на стаціонарно-медичне і поліклінічно-амбулаторне обслуговування народних депутатів і керівного складу органів державної влади, державний санепідогляд, а також видатки на капітальний ремонт і закупівлю обладнання для клінічної лікарні «Феофанія» тощо. У 2002-2005 роках законодавці відкрито фінансували статтю «Централізована закупівля високовартісного обладнання та медикаментів для лікувально-оздоровчих закладів ДУС». Хоча, зрозуміло, що ці закупівлі не припинялися, проте їх обсяги сховано від пильного ока громадськості. Зазначимо, що в Державному бюджеті не помічено статті «Закупівля високовартісного обладнання та медикаментів для лікувально-оздоровчих закладів», котра стосувалась би, наприклад, осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС або інвалідів і учасників локальних воєнних конфліктів.

Упродовж 2002-2011 років обсяги видатків на стаціонарно-медичне і поліклінічно-амбулаторне обслуговування народних депутатів і високопосадовців зросли, відповідно, в 8,1 разу і в 6 разів, що вище як від рівня зростання цін у 2,81 разу, так і росту номінального ВВП у 5,5 разу. Ще швидшим темпом (у 11 разів) було збільшено обсяг видатків на державний санітарно-епідеміологічний огляд у санаторно-курортних закладах ДУС і на об'єктах державної влади (табл. 10).

У 2011 році на обслуговування в медичних закладах Державного управління справами України було використано майже стільки коштів (341,1 млн грн), скільки разом заплановано на:

- бібліотечну справу (108,1 млн грн),
- музейну справу та виставкову діяльність (134 млн грн),
- фінансову підтримку розвитку наукової інфраструктури Національної академії наук України (88 млн грн),
- Національну академію мистецтв України (17 млн грн).

Таблиця 10. Державні бюджети України 2002-2011 рр. Видатки на загальне лікування у медичних закладах Управління справами Верховної Ради України та Державного управління справами України (млн грн)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Стаціонарне медичне обслуговування народних депутатів України та керівного складу органів державної влади	25,0	26,6	29,2	43,7	47,1	77,4	118,4	97,7	122,7	201,8	789,8
Поліклінічно-амбулаторне обслуговування, діагностика та лікування народних депутатів України та керівного складу органів державної влади	18,3	16,7	19,3	31,9	32,7	79,3	131,8	80,4	89,8	109,4	609,4
Державний санітарно-епідеміологічний нагляд в лікувально-оздоровчих закладах Державного управління справами та на об'єктах органів державної влади	0,9	1,1	2,1	3,2	4,2	6,8	7,2	7,1	7,7	10,3	50,4
Капітальний ремонт та придбання обладнання для клінічної лікарні «Феофанія»	0,0	20,0	98,7	5,8	30,0	30,0	0,0	0,0	0,0	12,0	196,5
Централізована закупівля високовартісного обладнання та медикаментів для лікувально-оздоровчих закладів ДУС	2,6	2,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2
Підвищення кваліфікації лікарів та середнього медичного персоналу в системі лікувально-оздоровчих закладів Державного управління справами	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,4	0,1	0,2	0,2	1,0
Заходи з обміну та вивчення досвіду у провідних клініках світу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,6	5,3	0,0	0,0	7,5	16,4
РАЗОМ:	46,8	66,6	149,5	84,8	114,0	197,2	263,1	185,4	220,4	341,1	1668,7

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2010 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

- Забезпечення перевезень вищих посадових осіб авіаційним транспортом у 2002-2011 роках

Обсяги видатків на забезпечення перевезень керівників законодавчої гілки влади не оприлюднюються. Отже, їх так само складно відділити від видатків на перевезення делегацій виконавчої влади, як і видатки на лікування народних депутатів від витрат на лікування інших високопосадовців.

З 2002 року вартість одного бареля нафти зросла з \$20 до \$100 (у липні 2008 року — до \$140), тобто вп'ятеро, тоді як обсяг видатків на забезпечення перевезень вищих посадових осіб авіатранспортом було збільшено з урахуванням девальвації гривні у 14 разів (номінально майже у 21 раз), (табл. 11).

*Таблиця 11. Державні бюджети України 2002-2011 рр.
Забезпечення перевезень вищих посадових осіб
авіаційним транспортом (млн грн)*

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011	Співвідношення 2011/ 2002
9	14,4	35	78,8	62,7	77,9	96,7	96,4	124,9	188,6	784,4	2096%

Джерело: закони про державні бюджети 2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

- Візити за кордон народних депутатів України, Президента України та Кабінету Міністрів України у 2002-2011 роках

Обсяги видатків на закордонні візити українських законодавців упродовж 2002-2011 років зросли майже вдвічі (в 2,2 разу), що значно нижче від рівня збільшення обсягів видатків на візити за кордон Президента України (в 8,2 разу) і уряду України (в 2,8 разу). Проте зазвичай народні депутати також входять до складу президентсько-урядових делегацій, часто і урядовці користуються нагодою відвідати інші країни у складі делегацій Верховної Ради (табл. 12). Тому статті видатків на візити за кордон для трьох вищезазначених центрів влади доцільно розглядати разом. Загальне збільшення обсягів видатків на закордонні візити для ВРУ, Президента і КМУ в 2002-2011 роках перевищить 386%, що значно більше від очікуваного рівня зростання цін за цей же період (281%).

*Таблиця 12. Державні бюджети України 2002-2011 рр. Видатки на візити
за кордон Верховної Ради України, Президента України
і Кабінету Міністрів України (млн грн)*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України	4,3	10,5	9,0	9,0	6,8	5,5	5,5	5,2	8,4	9,5	73,8
Президент України	3,6	3,2	5,9	15,8	21,5	19,0	20,3	19,0	26,5	29,2	163,8
Кабінет Міністрів України	7,7	13,6	11,7	13,8	15,8	15,9	25,0	15,9	21,7	21,4	162,5
РАЗОМ:	15,6	27,3	26,6	38,6	44,1	40,3	50,8	40,1	56,7	60,0	400,1

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2010 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

Якщо за часів президентства Л.Кучми частка видатків глави держави у загальному обсязі видатків трьох центрів влади на візити за кордон була найменшою (11,6-22,9%), то з 2005 року на зазначені цілі виділяється найбільше коштів (крім 2008 року). Упродовж 2002-2011 років на закордонні візити парламентарів було витрачено менше однієї п'ятої всіх таких видатків для ВРУ, Президента України і уряду (табл. 13).

Таблиця 13. Державні бюджети України 2002-2010 рр.
Питома вага видатків Верховної Ради України, Президента України,
Кабінету Міністрів України у видатках на візити за кордон

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Середнє значення
Верховна Рада України	27,9%	38,5%	33,8%	23,3%	15,4%	13,5%	10,9%	13,0%	14,9%	15,9%	18,4%
Президент України	22,9%	11,6%	22,2%	40,9%	48,7%	47,1%	39,9%	47,4%	46,8%	48,5%	40,9%
Кабінет Міністрів України	49,2%	49,9%	44,1%	35,8%	35,9%	39,3%	49,2%	39,6%	38,3%	35,6%	40,6%
РАЗОМ:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

• Висвітлення діяльності народних депутатів України, Президента України, Кабінету Міністрів України у 2002-2011 роках

На відміну від Президента та уряду, Верховна Рада відкрито зазначає у Державному бюджеті України статтю видатків на висвітлення діяльності парламенту через засоби телебачення і радіомовлення (табл. 14). 2011 року за цією статтею було витрачено коштів у 2,83 разу більше, ніж 2002 року.

Таблиця 14. Державні бюджети України 2002-2011 рр.
Видатки на висвітлення діяльності Верховної Ради України,
Президента України і Кабінету Міністрів України (млн грн)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України (видатки на телебачення і радіомовлення)	4,2	8,9	22,0	12,6	20,5	17,9	18,6	6,2	11,7	11,9	134,6
Верховна Рада України (видатки на парламентську пресу)	6,9	5,5	5,5	7,5	6,3	10,3	12,3	13,8	13,0	13,0	94,2
Президент України	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	1,8	1,8	1,6	7,8
Кабінет Міністрів України	3,5	3,0	3,5	3,5	2,8	3,5	4,5	3,6	9,6	5,6	42,9
РАЗОМ:	14,6	17,4	30,9	23,5	29,6	31,7	38,0	25,4	36,1	32,2	279,5

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2010 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

Загалом майже половина всіх видатків трьох центрів влади, спрямованих, як зазначено у Державному бюджеті, на інформування суспільства про діяльність парламенту, Президента і уряду, припадає на висвітлення роботи ВРУ через засоби телебачення і радіомовлення.

• Організація та здійснення офіційних прийомів Верховною Радою України у 2002-2011 роках
У 2011 році на організацію та здійснення офіційних прийомів Верховною Радою було виділено майже удвічі більше коштів (2,1 млн грн), ніж у 2002 році (1,1 млн грн), проте майже удвічі менше, ніж у 2005 році (4,1 млн грн). Водночас упродовж 2002-2011 років обсяги видатків на організацію офіційних прийомів Президентом України невинно зростали. Найшвидшим темпом (в 4,43 разу) протягом зазначеного періоду зросли обсяги видатків на організацію і здійснення урядових офіційних прийомів. Загалом збільшення витрат трьох центрів влади на вищезгадані цілі упродовж 2002-2011 років перевищили рівень інфляції, відповідно, 271% і 260% (табл. 15).

*Таблиця 15. Державні бюджети України 2002-2010 рр.
Видатки на організацію та здійснення офіційних прийомів Верховною Радою України,
Президентом України і Кабінетом Міністрів України (млн грн)*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України	1,1	1,0	1,6	4,1	1,8	1,8	1,9	1,7	2,2	2,1	19,4
Президент України	5,4	5,4	6,1	6,5	8,2	8,2	8,2	10,0	13,1	11,8	83,0
Кабінет Міністрів України	1,6	2,0	3,8	5,0	6,8	5,9	7,5	5,9	6,9	7,3	52,7
Реконструкція та реставрація будівель для створення єдиного комплексу "Маріїнський палац"					20,0					25,0	45,0
РАЗОМ:	8,2	8,4	11,5	15,6	36,9	15,9	17,6	17,7	22,2	46,2	200,1

Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.

Виділення коштів на «реконструкцію та реставрацію будівель для створення єдиного комплексу «Маріїнський палац» (20 млн грн у 2006 році і 25 млн грн у 2011 році) є характерним прикладом спільних видатків усіх трьох центрів державної влади. Варто зазначити, що 25 млн грн на реконструкцію Маріїнського палацу було внесено до Державного бюджету вже 2011 року.

- Створення інформаційно-аналітичних систем для Верховної Ради України, Адміністрації Президента України і Кабінету Міністрів України

Хоча інформаційно-аналітичні системи, безумовно, належать до системи організаційного, інформаційно-аналітичного і матеріально-технічного забезпечення діяльності вищих ешелонів влади, але фінансування створення таких систем було зазначено в державних бюджетах окремими рядками (табл. 16). На нашу думку, це було зроблено з метою підкреслення важливості розробки сучасних інформаційно-аналітичних систем для керівництва держави і захисту виділення коштів на створення і впровадження таких систем, тобто уникнення перерозподілу коштів на інші цілі в умовах перманентної загрози секвестру бюджету. Створення інформаційно-аналітичних систем для парламенту, Президента і уряду України є важливим напрямом, який має на меті:

- підвищення ефективності роботи трьох центрів влади,
- збільшення рівня відкритості влади, зокрема через створення порталів влади з інформацією, яка швидко оновлюється.

У 2011 році до бюджету внесено нову статтю «Інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення оперативного реагування органів виконавчої влади», яка фінансується через Господарсько-фінансовий департамент Секретаріату Кабінету Міністрів України.

*Таблиця 16. Державні бюджети України 2002-2011 рр.
Видатки на створення інформаційно-аналітичних систем
для Верховної Ради України, Адміністрації Президента України
і Кабінету Міністрів України (млн грн)*

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Сума 2002-2011
Верховна Рада України	9,0	4,9	6,2	6,2	14,2	8,4	6,7	0,0	0,0	0,0	55,7
Адміністрація Президента України	7,0	2,0	7,2	3,3	10,4	5,4	4,1	0,1	0,3	2,2	41,9
Кабінет Міністрів України	12,0	9,0	7,1	2,1	2,0	2,5	2,8	0,1	0,1	0,0	37,6
Забезпечення функціонування та розвитку системи спеціальної інформації								0,0	2,1	1,9	4,1

Інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення оперативного реагування органів виконавчої влади	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,3	20,3
РАЗОМ:	28,0	15,9	20,5	11,6	26,5	16,3	13,7	0,2	2,6	24,4	159,6
<i>Джерело: закони про державні бюджети (2002-2011 рр.), www.rada.gov.ua, власні розрахунки.</i>											

Слід підкреслити, що ці сучасні системи створені вітчизняними висококваліфікованими фахівцями, що підвищує рівень безпеки таких систем.

•Заходи культури та інші статті видатків

У структурі видатків Державного бюджету на три головні органи державного управління присутні статті, які повинні були б належати до відання інших головних розпорядників коштів, а саме Міністерства культури, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і науки, молоді і спорту тощо. Проте, оскільки Державний бюджет досі зберігає значну відомчу інерцію, значно надійніше і безпечніше гарантувати «слабким» статтям видатків (культура, освіта, охорона здоров'я) захист під дахом могутнього Державного управління справами. Тому в 2002-2011 роках ДУС опікувалося:

- створенням Національного культурно-мистецького та музейного комплексу "Мистецький арсенал" (166,8 млн грн),
- фінансовою підтримкою Національного камерного ансамблю "Київські солісти" (26,0 млн грн),
- заходами щодо зміцнення матеріально-технічної бази Національного палацу мистецтв "Україна" (7,5 млн грн),
- реконструкцією палацу мистецтв "Український дім" (5 млн грн) тощо.

У цій роботі такі статті видатків об'єднано в укрупненій статті «Заходи культури», на яку припадає 205,3 млн грн, або 1,3% сумарних видатків трьох центрів державної влади України в 2002-2011 роках.

Висновки

У результаті аналізу структури і динаміки видатків Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України можна зазначити таке:

- однакового змісту видатків трьох центрів державної влади доповнюють одна одну і тому їх варто розглядати разом;
- приблизно по 21-22% сумарних видатків скеровано на такі напрями, як:
 - законотворчої діяльності парламенту,
 - організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності трьох центрів державної влади,
- санаторно-курортне і загальне лікування народних депутатів та керівного складу вищих органів державної влади;
- сьому частину сумарних видатків спрямовано на обслуговування діяльності парламенту, Президента і уряду України, тобто на управління адміністративними будинками, функціонування Інституту законодавства ВРУ, автобаз, їдалень тощо;
- десяту частину сумарних видатків виділено на забезпечення перевезень вищих посадових осіб держави авіатранспортом, закордонні візити і організацію офіційних прийомів, а також на висвітлення діяльності трьох центрів державної влади;
- державний бюджет зберігає відомчу інерцію: під патронатом Державного управління справами перебуває виділення коштів на фінансову підтримку Національного камерного ансамблю, реконструкцію палаців мистецтв тощо.

Для забезпечення прозорості і відкритості видатків вищих ешелонів державної влади необхідно розмістити на офіційних порталах ВРУ, Президента України і КМУ для публічного доступу річні звіти про використання коштів державних бюджетів 2002-2011 років на забезпечення діяльності вищезазначених центрів державної влади.

З 2001 року в Чорногорії існує проект «Відкритий парламент», однією зі складових якого є підготовка і розміщення в Інтернеті інформації про виконання річного кошторису чорногорського законодавчого органу [11]. Після низки скандалів з марнотратством державних коштів у Великій Британії з 2006 року ініційовано проект звітування парламентарів, як Палати громад, так і Палати лордів, а також депутатів північно-ірландської асамблеї за видатки на проживання, проїзд, утримання офісів тощо [12]. Громадянське суспільство України також зацікавлене у започаткуванні і впровадженні схожих проектів.

Література

1. С. Лещенко. - Свято на 1 мільярд, або Вір-утриманці українського народу - Українська правда. - 15 травня 2010 року. - [Електронний ресурс] - <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/05/15/5042591/>
2. С. Лещенко. - Скільки коштує депутат українському народу. - Українська правда. - 16 березня 2011 року. - [Електронний ресурс]. - <http://www.pravda.com.ua/articles/2011/03/16/6018199/>
3. О. Северин, Н. Зубар, В. Гарбар: Кошторис Верховної Ради України: витратимо, скільки забажаємо і так, щоб ніхто не зрозумів на що. — Майдан. — 31 травня 2011 року. - [Електронний ресурс] - <http://maidan.org.ua/static/mai/1306869911.html>
4. Утримання Апарату Верховної Ради в минулому році обійшлося бюджету в 852 мільйони 70 тисяч 400 гривень. - ТСН. 1+1. - 9 березня 2011 року. - [Електронний ресурс] - <http://tsn.ua/groshi/utrimannya-radi-obiyshlosya-ukrayincyam-v-850-milyoniv.html>
5. Рада виділила собі майже мільярд гривень на видатки. — Українські новини. - 17 березня 2011 року. - [Електронний ресурс] - <http://ukranews.com/uk/news/ukraine/2011/03/17/39535>
6. Бюджетний кодекс України. - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 37-38, с. 189.
7. Про граничну чисельність Апарату Верховної Ради України. - Верховна Рада України; Постанова від 01.07.2004 № 1944-IV . - Відомості Верховної Ради України, 2004, N 51.- С.555.
8. Гранична чисельність працівників Адміністрації Президента України (Секретаріату Президента України). - [Електронний ресурс] - http://www.president.gov.ua/content/limit_pa.html
9. Питання Секретаріату Кабінету Міністрів України. - Кабінет Міністрів України. Постанова від 11 квітня 2011 р. N 381. - [Електронний ресурс] - <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=381-2011-%EF>
10. Офіційний портал Верховної Ради України. - [Електронний ресурс] — www.rada.gov.ua
11. Center for Democratic Transition (Montenegro). - [Електронний ресурс] — www.rada.gov.ua
12. UK Citizens Online Democracy. - [Електронний ресурс] — www.theyworkforyou.com